

Täysistunto

Tiistai 11.10.2016 klo 13.59—18.47

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

14.01 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esittää osana valtion talousarviota opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamista. Hallitusohjelman mukaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennetaan 190 miljoonan euron säästö vuodesta 2017 lukien. Säästö toteutetaan määräämällä ammatillisen koulutuksen rahoituksen enimmäismäärän perusteella oleva opiskelijamäärä 12,44 prosenttia järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Menettely mahdollistaa säästön toteuttamisen kunkin koulutuksen järjestäjän kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, joko tehostamalla toimintaa, vähentämällä kiinteistöjen määrää tai vähentämällä investointeja. Opiskelijapaikkojen määrää ei tulla vähentämään.

Haluan painottaa, että koulutustakuu toteutuu jatkossakin. Jokaiselle peruskoulunsa päättävälle nuorelle löytyy jatkokoulutuspaikka lukiosta tai ammatillisesta koulutuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön virkatyönä koulutuksen järjestäjille tekemän selvityksen mukaan oppilaitokset eivät aio toteuttaa ensi vuoden säästöjä vähentämällä aloituspaikkojen määrää. Ministeriön selvityksen mukaan opiskelijapaikkojen määrä pysyy hyvällä tasolla suhteessa nuorisokäluokkaan ja työikäiseen aikuisväestöön myöskin tulevana vuosi-

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseksi... (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa ministeri, raivaisin kernaasti juuri teidän äänellenne enemmän tilaa ja siinä tarkoituksessa pyydän, että muut salissa olisivat hivenen hiljempaa.

Kiitoksia. — Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseksi ja heidän ohjaamiseen koulutuksen piiriin hallitus turvaa myös ensi vuonna etsivän nuorisotyön ja työpaja-toiminnan rahoituksen. Rahoitus säilyy ensi vuonna samalla tasolla, 26 miljoonassa euros-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

sa, kuten tänäkin vuonna. Pidän tätä tärkeänä päätöksenä, sillä etsivän nuorisotyön avulla pystymme tavoittamaan kaikkein vaikeimmissa tilanteissa olevat nuoret.

Maahanmuuttajien koulutuspolkujen tukemiseen ja ammatillisen koulutuksen suorittamiseksi talousarvioon on varattu 21 miljoonaa euroa vuodelle 2017. Maahanmuuttajille suunnattua ammatillista koulutusta olisi mahdollista ensi vuonna rahoittaa valtionavustuksilla, joilla tuetaan noin 2 000 maahanmuuttajan pääsyä ammatilliseen koulutukseen ja heidän opiskeluaan tukevien palveluiden piiriin.

Arvoisa puhemies! Koulutus on paitsi paras keino kotoutumiseen ja integroitumiseen uuteen yhteiskuntaan myös tehokas tapa vahvistaa työllistymistä. Siksi hallitus jatkaa nuorten aikuisten osaamisohjelman rahoittamista ensi vuonna 25 miljoonalla eurolla, jotta vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien nuorten aikuisten pääsyä koulutukseen ja työelämään voidaan tukea.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus kytketään vuosittaisen laskentapäivän sijasta läsnäolokuukausien määrään ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden aikuisten perusopetuksen rahoitus suoritettujen kurssien määrään. Rahoituksen määräytyminen yhden laskentapäivän mukaan siis loppuu. Uudistus kannustaa kuntia järjestämään hyvät ja joustavat koulutuspolut, sillä jatkossa valmistavan opetuksen rahoitus vastaa nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrää.

Kilpailukykyopimuksen mukaisen lomarahojen väliaikaisen alentamisen vaikutuksesta kuntien ja kuntayhtymien rahoitus alenisi vuoden 2017 osalta noin 23 miljoonaa euroa. Muutos toteutetaan kuntien ja kuntayhtymien kannalta pääosin kustannusneutraalisti. Samaan aikaan eduskunnan käsiteltäväksi annetaan perusopetuslain muutos, jolla uudistamme aikuisten perusopetusta.

Museoihin, teattereihin ja orkestereihin, jotka saavat valtionosuutta, kohdistuu edellisen hallituksen päättämän laskevan rahoituskehyksen johdosta määrärahojen vähennyksiä. Tämän hallituksen ohjelmassa ei ole kulttuuria koskevia suoria säästöpäätöksiä.

Rahoituslaki muuttuu 1.1.2017. Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, tämä ministerin puheenvuoro ja tämä tärkeä asia saattaa virityttää muutaman vastauspuheenvuoron. Pyydänkin niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. Käymme lyhyen debatin.

14.06 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöhästyin jonkun sekunnin ministerin puheenvuorosta, mutta jos ymmärsin oikein, niin ei tullut huomioiduksi meidän taloustieteen Nobelin saanut Bengt Holmström. Mielestäni Suomen eduskunta voi kyllä onnitella tästä äärimmäisen hienosta palkinnosta nobelistia. Enkä tässä yhteydessä tietystikään voi olla huomioimatta sitä, miten taloustieteen nobelista on kiinnittänyt huomiota hallituksen koulutusleikkauksiin. Hän jopa totesi, että "älyllinen loukkaus koko tiedeyhteisöä kohtaan", viitaten nyt erityisesti yliopistojen suuntaan, mutta ylipäätään hän on pitänyt hallituksen kaavailemia säästöjä käsittämättömän suurina. (Puhemies koputtaa) Näin Nobel-palkittu antaa kylmää kyytiä hallituksen koulutus- ja sivistyspolitiikalle. Palaan tähän ammatillisen koulutuksen puoleen varaamassani ensimmäisessä puheenvuorossa, kun se käynnistyy.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Gustafsson, aika ylittyi aika reilusti. Toivon, että nyt pysytään mahdollisimman lähellä vastauspuheenvuorolle sallittua aikaa, joka on siis minuutti. — Edustaja Alanko-Kahiluoto.

14.08 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tästä esittelypuheenvuorosta. Jäin kuitenkin pohtimaan sitä, kun mainitsitte etsivän nuorisotyön ja tämän nuorten työpajatoiminnan, että nyt kun ensi vuonna hallitus leikkaa valtavasti sieltä toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta, 190 miljoonaa euroa, niin oletteko ottaneet ollenkaan huomioon sitä, kuinka paljon nuorten syrjäytyminen ja pudokkuus tulee näiden teidän leikkauksienne takia kasvamaan ja kuinka paljon lisäystä tästä syystä olisi nimenomaan siellä moniammatillisessa työssä, jota tehdään etsivässä nuorisotyössä yhteistyössä työpajojen ja muiden toimijoiden kanssa.

14.09 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, tämä esitys on ihan puhdas säästölaki eli kyse on leikkauksesta eikä mistään rakenteellisesta uudistuksesta. Koulutuksen järjestäjät itse ovat arvioineet, että isoissa kaupungeissa nämä säästöt tulevat näkymään siinä, että lähiopetusta vähennetään, ryhmäkoot kasvavat ja henkilöstöäkin vähennetään, kun taas haja-asutusalueilla säästöjä tehdään myöskin vähentämällä aloituspaikkoja, mikä tulee tarkoittamaan sitä, että koulutuksen alueellinen saatavuus heikkenee entuudestaan. Vasemmistoliiton näkemyksen mukaan nämä säästöt ovat selvästi ylimitoitettuja. Tällaisena aikana kannattaisi nimenomaan panostaa koulutukseen ja nuorten hyvinvointiin, mutta minä toivon, että me vihdoinkin tänään voisimme saada ministeriltä vastauksen siihen, että kun kerran haluatte säästää, miksi näitä säästöjä tehdään tällä tavalla, tässä marssijärjestyksessä, jossa ensin viedään rahat ja vasta sitten tehdään tämä lainsäädännöllinen reformi. Tähän kysymykseen ei ole vielä saatu ministeriltä vastausta.

14.10 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi sanoa, että valtiontalouden kuntoon laittaminen edellyttää, että me teemme ikäviä säästöjä — voi sanoa, että tässä tapauksessa voidaan puhua ikävistäkin säästöistä, kun ne kohdistuvat nyt koulutuspuolelle. Sekin on tunnustettava, että olisi parempi, jos olisi voitu tehdä niin, että uudistetaan ja tehdään reformi ennen kuin lähdetään leikkaamaan. Mutta nyt haluan korostaa kuitenkin sitä, että koulutuksen järjestäjillä on kuitenkin se päätösvalta ja avaimet kädesään, että tehdään nämä leikkaukset niin, että se ei kohdistu sinne lähiopetukseen ja ettei kävisi niin, että opetuksesta ja niistä oppilaiden resursseista lähdetään viemään nämä leikkaukset ensi sijassa — nimittäin Opetushallitus on tutkinut, että toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa kyllä on tiivistämisenkin varaa, se lisäisi nimenomaan opiskelijoiden motivaatiota, että voitaisiin nykyistä tiiviimmin järjestää (Puhemies koputtaa) toisen asteen ammatillinen koulutus.

14.11 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama kysymys. Tiedetään, että tämä reformi on kaiken kaikkiaan vaikea, koska säästöt toteutuvat ensi vuonna ja sitten muu lainsäädäntö tulee vasta vuonna 2018, mutta tässä vaiheessa muutama kysymys, arvoisa puhemies. Miten turvataan alueellista tasa-arvoa tavalla, joka mahdollistaa koko ikäluokan koulutusoikeuden myös esimerkiksi Etelä-Suomessa ja muissa kasvukeskuksissa? Miten turvataan ruotsinkielisen koulutuksen saatavuutta ja saavutetta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

vuotta ottaen huomioon ruotsinkielisen koulutuksen pienet yksiköt laajalla alueella korkeampine kustannuksineen? Onko kielellistä vaikutusarviointia tehty?

Talman! Några frågor: Hur trygga regional rättvisa, det vill säga att alla unga har rätt till en utbildning, också de som bor i Södra Finland och andra tillväxtområden, samt hur trygga tillgången till utbildning på svenska? Har en språklig konsekvensbedömning gjorts?

14.12 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä leikkaus on kova, sitä ei ole kieltäminen, mutta taustalla piilee kuitenkin hallituksen laajempi linjaus ammatillisen peruskoulutuksen uudistamisesta eikä pelkkä säästötavoite. Näiden säästötoimenpiteiden ja uudistusten edessä on hyvä muistaa, että edelliselläkin hallituskaudella leikkattiin koulutuksesta, valitettavasti todella paljon. (Eero Heinäluoma: Siksihän kaikki lupasivat, että ne loppuvat!) Siksi on nyt tärkeää kysyä ministeriltä vielä kerran, vaikuttaako nuorisotakuuseen tämä säästö, eli taataanko peruskoulun päättävillä nuorille jatkossa se koulutuspaikka.

14.13 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota tähän taitamattomasti tehtyyn 190 miljoonan leikkaukseen ennen kuin reformilainsäädäntö saadaan paikoilleen ja tietenkin, totta kai, leikkauksen suureen määrään. Tähän moni muukin kollega on täällä puuttunut. Mutta toisin myöskin esille alueellisen huolen, nimittäin tällä hetkellä Itä- ja Pohjois-Suomessa olevilla alle 16-vuotiailla nuorilla on jo pisimmät välimatkat toisen asteen oppilaitoksiin, ja nyt on pelättävissä, että mahdollisesti säästöpainneitten kohdalla tehdään näitten erilaisten toimipisteitten lopettamispäätöksiä ja keskitetään aloituspaikkoja suurempiin keskuksiin. Sitä kautta on vaara, että erityisesti nuorilla miehillä, joista olemme kantaneet tässä salissa huolta, syrjäytymiskehitys saattaa kiihtyä siitä, että sitä toisen asteen oppilaitosta joutuu hakemaan yhä pidempien matkojen päästä ja kenties tulee jäätyä sinne kotikonnuille. Eli miten tähän alueelliseen (Puhemies koputtaa) tasapainoon voidaan kiinnittää huomiota?

14.14 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Säästöä ei sinänsä puhumalla pois saa, mutta lähinnä kysymys kuuluu sitten, millä tavalla säästö toteutetaan. Säästö toteutetaan sillä tavalla, että annetaan päätösvalta oppilaitokselle katsoa se paras mahdollinen tapa, jolla tämä säästö voidaan tehdä sillä tavalla, ettei vahingoiteta itse opetuksen laatua mutta yhtä lailla pidetään huolta, että jokainen nuori, joka on siellä oppilaitoksen ovella, myöskin pääsisi tulevaisuudessa opiskelemaan.

Samaan aikaan katse on tulevaisuudessa. Tiedämme, että reformi tulee, sitä tehdään osallistaen, sitä tehdään huolella, siellä pohditaan, millä puretaan turhaa byrokratiaa, annetaan aikaa opetukseen, millä tavalla tehdään laaja-alaisia tutkintoja nykyisten hyvin eksaktien pienten tutkintojen sijaan. Siltä osin voi sanoa, että on tässä hallitun askelluksen merkkejä olemassa.

14.15 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se oppilaitosten päätösvalta, jota muun muassa edustaja Lauslahti äsken peräänkuulutti, tarkoittaa käytännössä sitä, että oppilaitokset joutuvat säästämään joko opettajien määrässä, 3 800 opettajaa, tai opetustuntien määrässä — tällä säästöllä enää 2,5 päivää viikossa olisi lähiopetusta oppilaille — tai sitten miinus 18 000 opiskelupaikkaa. Tämäkö on sitä päätösval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

taa, jota hallituspuolueet peräänkuuluttavat? Miten ammatillisen koulutuksen reformi voi enää näiden säästöjen jälkeen pystyä mitään korjaamaan ja reformoimaan?

Samaan aikaan puhutaan luovasta tuhosta, siitä, että jopa 37 prosenttia ammateista tulee tulevien vuosien aikana loppumaan, ja juuri tähän kovaan työelämän muutostarpeeseen meidän koulutusjärjestelmän pitäisi vastata. Miten tällainen koulutusjärjestelmä pystyy vastaamaan enää yhtään mihinkään muutostarpeeseen?

14.16 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edellisellä hallituskaudella leikattiin liikaa koulutuksesta, ehdottomasti liikaa. Sen vuoksi itse puheenjohtajana olin monissa paneeleissa, joissa jokainen puolue lupasi, että koulutuksesta ei enää leikata. Ministeri Grahn-Laasonen, te lupasitte vielä vaalien jälkeenkin vappupuheessanne, että koulutuksesta ei enää leikata, ja nyt meillä on käsissä massiivinen leikkaus ammatilliselle toiselle asteelle.

Arvoisa puhemies! Toisella asteella erityisesti ammatillisella puolella jo nyt keskeyttäminen on suuri ongelma — se, että nuoria syrjäytetään koulutuksesta ja sitä kautta työelämästä. Tätä on paikattu työpajatoiminnalla, etsivällä nuorisotyöllä, nuorten aikuisten osaamisohjelmalla, jotka ovat kaikki hyviä, ja niillä paikataan näitä ongelmia, mutta, arvoisa puhemies, miksi te leikkaatte lähiovetuksesta, (Puhemies koputtaa) mikä johtaa siihen, että kaikkiin näihin joudutaan panostamaan entistä enemmän? Eikö olisi parempi huolehtia, että valmistutaan koulusta, eikä jälkikäteen laittaa laastaria päälle?

14.17 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täällä sallissa sillä tavalla aivan oikeasta asiasta ollaan huolissaan, että koulutus on Suomen tulevaisuuden merkittävin investointi. Tämä reformi, jota nyt toteutetaan toiselle asteelle, on syytä tehdä huolella, enkä epäile, etteikö hallitus sitä tarkoin pohtisi ja miettisi myös siitä näkökulmasta, mitkä ovat suomalaisen tulevaisuuden työelämän koulutuksen todelliset tarpeet, että osaammehan varmasti katsoa riittävän kauas myös siltä osin, mihin ammatteihin ja minkälaiseen työelämään esimerkiksi toisen asteen ammatillinen koulutus ihmisiä tulevaisuudessa valmistaa.

Haluan kiittää tässä valmistelussa sitä, että on osattu reagoida ajassa — niin kuin vain välttämätöntä onkin — maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen osalta ja ylipäättään ottaen maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvän koulutuksen osalta, niin että toimitaan nyt eikä liian myöhään. Pidän tärkeänä, että tässä maahanmuuttajien koulutuskokonaisuudessa myös huomioitaisiin alueellisesti kattavasti koko Suomi mutta myös ne pitkään maassa olleet, kouluttamattomat maahanmuuttajanaiset, jotka ovat ehkä peräti (Puhemies koputtaa) vailla kielitaitoa edelleen maassamme.

14.18 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessahan on tehty erittäin pitkäjänteistä, monen vuoden työtä ammatillisen koulutuksen arvostuksen nostamiseksi, mistä hyvä esimerkki on se, että ikäluokasta melkein puolet valitsee ammatillisen koulutuksen reitin suhteessa lukiokoulutukseen. Ja mikä tärkeintä: se lasikatto, joka ennen oli ammatillisessa koulutuksessa päästä jatko-opintoihin, on myös poistettu. Tässä katsantokannassa työmarkkinoiden tarpeitten kannalta on tietysti huono asia, että ammatillisesta koulutuksesta tehdään säästöjä, koska se kokemus, mikä minulla on käytyäni tosi monessa ammattikoulussa, on se, että laatu kärsii, etäisyydet kasvavat ja opetuksen merkitys tässä suhteessa oppilaille tulee heikkenemään. Olisiko siis kuitenkin pystytty arvioi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

maan sekä tätä rakenneuudistusta että mahdollisia säästöjä yhtä aikaa eikä erikseen? Tämä kuulostaa tosi ongelmalliselle rakenteelle. Samoin se, että me emme pitäisi huolta siitä, että tämä jatko-opintokelpoisuus säilyy tulevaisuudessakin ammatillisen koulutuksen ihmisille.

14.19 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan minäkin yhtyä niihin onnitteluihin, mitä täälläkin salissa on kuultu siitä, että suomalainen tiedemies sai taloustieteen Nobelin. Onnittelut Bengt Holmströmille. Uskon, että kaikki tässä salissa siihen yhtyvät.

Korkeatasoinen taloustieteellinen keskustelu on edellytys myös hyvälle päätöksenteolle, ja tieteen ja sivistyksen arvostuksen pitää olla suomalaisen yhteiskunnan ytimessä. Asiantuntijat ovatkin olleet hyvin huolissaan siitä, että hallitus on leikannut korkeakouluista ja tutkimuksesta ja tuotekehityksestä niin paljon, että tieteen tulevaisuus on siinä mielessä vaakalaudalla ja moni nuori lahjakas tutkija joko on lähtenyt tai harkitsee lähtöä ulkomaille. Tunnen heitä paljon ja heidän kanssaan olen käynyt keskusteluja, ja jos haluaa urallaan edetä, niin moni joutuu tätä vakavissaan miettimään.

Näin ollen kysyn nyt ministeriltä: Eikö nyt olisi aika perua nämä korkeakoululeikkaukset? Helsingin yliopistoon, Suomen maineikkaimpaan yliopistoon, kohdistuu lisää leikkauksia apteekkikompensaation poiston myötä ensi budjetissa, joten voitaisiinko lisätä rahoitusta korkeakouluihin, ja miten te näette, että tätä korkeakoulujen tilannetta voidaan parantaa?

14.20 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin onnittelun Bengt Holmströmiä talouden Nobelist ja edustaja Gustafssonin tavoin totean, että hänellä on erittäin paljon erittäin hyviä ajatuksia. Jo mainittujen koulutussäästöjen vahingollisuuden ohella hän on kiinnittänyt huomiota muun muassa työmarkkinoiden uudistamiseen ja paljon myös työnteon kannustimiin. Toivottavasti edustaja Gustafsson näistäkin on samaa mieltä. (Olavi Ala-Nissilä: On varmaan!) Useat kansalaiset pitävät toimintaamme täällä pelkkänä poliittisena pelinä. Sitä se ei ole, mutta on se osin sitä: Mielestäni on poliittista peliä se, että tässä salissa nyt demarit vastustavat näitä säästöjä, vaikka vielä kesäkuussa 15 puheenjohtaja Rinne oli näiden kannalla. Mielestäni poliittista peliä on se, että vihreät nyt täällä vastustavat näitä säästöjä, vaikka hyväksyessään edellisessä hallituksessa rakennepoliittisen ohjelman olivat sisällyttämässä tähän rakennepoliittiseen ohjelmaan juuri nämä samat säästöt, jotka jäivät edelliseltä hallitukselta tekemättä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Östman, Krista Kiuru ja Ala-Nissilä, ja sen jälkeen ministerille puheenvuoro.

14.21 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ihmettelee monien professorien, dosenttien ja Nobel-palkinnon saajan tapaan ammatilliseen koulutukseen kohdistettujen rajujen säästöjen ajoittamista jo ensi vuodelle, vaikka reformilainsäädäntö tulee voimaan vasta vuoden 2018 alussa. Säästöjä hän on mahdotonta tehdä hallitusti ja strategisesti kestäväällä tavalla, kun reformin linjaukset eivät vielä ole tiedossa. Aivan niin kuin edustaja Essayah totesi, kiireellisesti toteutetut leikkaukset johtavat harkitsemattomiin ja aluepoliittisesti vahingollisiin ratkaisuihin. Pää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

tös vaikuttaa myös heikentävästi työllisyystilanteeseen. Onko hallitus oikeasti pohtinut, miten Suomella olisi varaa toteuttaa näin huono esitys tässä tilanteessa?

14.22 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä vanha ohjenuorahan on se, että hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Nyt kun tätä menoa tässä ollaan seurattu kohta puolitoista vuotta, niin tämän ammatillisen koulutuksen reformin suhteen ei kyllä voi sanoa, että näin olisi. Minä olen erityisen huolissani siitä, tietääkö kukaan Suomessa, mihin tämä esitys, joka nyt on jaettu tähän pöydälle, johtaa. Me olemme valtiovaroissa ja sivistysjaostossa erityisesti kiinnittäneet tähän huomiota, kuinka paljon aloituspaikkoja todellisuudessa nyt lähtee. Tässä esityksessä sanotaan, että se voi olla pahimmillaan 18 000 — 18 000 — aloituspaikkaa. Minä en tiedä, onko eduskunta ajatellut, että se on siis kolmannes nuorisoikäluokan aloituspaikoista, tai jos ei se ole niistä pois, niin se on koko aikuiskoulutuksen ikäluokasta pois.

Minä olen todella pahoillani, ministeri, että te samaan aikaan, kun hallitus pyrkii lisäämään työllisyyttä ja työllisyysastetta, lisäätte työttömyyttä. On käsittämätön ajatus, että ei tässä tilanteessa (Puhemies koputtaa) mietitty, voidaanko aloituspaikkoja lopettaa, vaan annoitte kentälle mahdollisuuden aloituspaikkojen (Puhemies koputtaa) lopettamiseen. Miksi näin?

14.24 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Budjetin toiseksi suurimmassa pääluokassa opetus- ja kulttuuriministeriössä on jouduttu tekemään säästöjä. Ja niin kuin edustaja Zyskowicz totesi, ei tässä ole enää poliittisen pelin paikka, vaan nyt pitää mennä eteenpäin. Tässä eduskunnassa on hyvin tärkeätä katsoa näitten päätösten vaikuttavuutta niin valiokunnassa kuin jaostossa. Myöskin tämä opetuksen tiivistäminen on yksi mahdollisuus. Meidän pitää myöskin katsoa sitä, että kun monilla aloilla toisen asteen koulutuksessa on isoja vaatimuksia — esimerkiksi Turun suunnassa, kun siellä laivakauppa käy ja varasto vaihtuu, se vaikuttaa aina Lokalahdelta Loimaalle saakka — niin siinä on tärkeätä nyt myöskin saada metallialan koulutusta riittävästi, koska kysyntää on, ja nuoria sinne töihin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä ennen ministeriä edustaja Henriksson.

14.24 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! I går upplevde vi alla en stor glädje när finländaren Bengt Holmström tilldelades Nobelpriset i ekonomi, och Holmström har också förtjänstfullt påtalat vikten av att vi slutar skära i utbildningen.

Arvoisa puhemies! Saimme eilen, ja saamme tänäänkin, ylpeillä siitä, että Suomi on saanut tuoreen Nobelin palkinnon saajan elikkä professori Bengt Holmströmin, ja hän on muistuttanut meitä kaikkia siitä, että nyt ei pitäisi leikata koulutuksesta. Kuitenkin meillä on nyt edessä tilanne, jossa toisen asteen koulutuksesta leikataan rajusti, ja se, mikä on pahinta, on, että leikataan ilman selkeää tiekarttaa: millä tavalla nämä leikkaukset tullaan toteuttamaan ja miten tässä tulee käytännössä käymään? Ministeri Grahn-Laasonen, onko teillä selkeä suunnitelma siitä, miten tämä tehdään niin, että eriarvoisuus ei tule lisääntymään niin, että myös taataan se, että jokaisella suomalaisella nuorella on mahdollisuus saa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

da toisen asteen ammatillinen koulutus (Puhemies koputtaa) tulevaisuudessa riittävän lähellä omaa kotipaikkaansa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri puhujakorokkeelta, 3 minuuttia.

14.26 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Lämpimät onnitelut taloustieteilijä Bengt Holmströmille ansaitusta, kansainvälisesti arvostetusta tunnustuksesta. Meillä on paljon opittavaa häneltä. Ja itse asiassa hallitus käynnisti jo Bengt Holmströmin ja kahden muun talousviisaan suositusten mukaisesti valmistelun yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen pääomittamisesta — se tulevan kehysriihen yhteydessä. Olemme tänään julkistaneet työryhmän, joka esitystä valmistelee, se on itse asiassa aloittanut työnsä joitakin viikkoja sitten, ja tulen esittämään hallitukselle, että Suomi pääomittaisi yliopistojaan ja vahvistaisi sitä kautta myöskin luottamusta hallituksen visioon siitä, että Suomi on jatkossakin korkean osaamisen ja koulutuksen ja tutkimuksen maa. (Ben Zyskowiec: Erinomainen uutinen! Hyvä!)

Ammatillisen koulutuksen säästöistä on pakko todeta se, että ne ovat perua edelliseltä hallitukselta. Tämä on käyty tässä salissa monta kertaa jo läpi, mutta edellinen hallitus päätti 260 miljoonan euron säästöistä ammatilliseen koulutukseen sosialidemokraattisen opetusministerin johdolla, ja silloin koko hallitus tietysti sitoutui rakennepoliittisen ohjelman myötä siihen, niin että kaikki eduskunnassa mukana olevat puolueet ovat näihin säästöihin sitoutuneet.

Valitettavasti tämä rakenteellinen uudistus jäi edellisellä hallituskaudella kokonaan tekemättä ja säästöt siirtyivät sitten seuraavan hallituksen murheeksi ja minun pöydälleni, ja me olemme nyt valmistelemassa ammatillisen koulutuksen reformia, jolla pyritään parantamaan ammatillisen koulutuksen valmiuksia vastata tulevaisuuden osaamistarpeisiin purkamalla sääntelyä, vahvistamalla koulutuksen osaamisperusteisuutta, lisäämällä työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, vähentämällä koulutuksen keskeyttämistä ja niin edelleen. Ja korostan sitä, että tämän esityksen myötä koulutustakuu ei ole vaarassa. Eli jokaiselle toisen asteen päättäneelle nuorelle turvataan koulutuspaikka toiselta asteelta, joko lukiosta tai ammatillisesta koulutuksesta, myöskin tämän esityksen jälkeen. Ja jos joku tässä salissa on vähentänyt aloituspaikkoja, niin se on kyllä edustaja Krista Kiuru. Tämän esityksen myötä sen tiedon mukaan, mitä olemme koulutuksen järjestäjiltä saaneet, koulutuksen järjestäjät eivät tule näitä säästöjä toteuttamaan vähentämällä merkittävästi aloituspaikkoja vaan hakemalla säästöjä rakenteista ja seinistä ja myöskin koulutuksen toteuttamisen tavoista.

Hallitus turvaa myöskin etsivän nuorisotyön ja työpajojen rahoituksen, ja pyritään sitä kautta ehkäisemään syrjäytymistä.

Ja tosiaan uuden rahoitusmallin myötä sitten 2018 esimerkiksi koulutuksen keskeyttämistä voidaan vähentää, minkä tavoitteena on se, että meillä olisi jatkossa tulevaisuudessa vähemmän nuoria koulutuksen ja työelämän ulkopuolella.

Kaikkein tärkein asia on saada Suomen työllisyys ja talous nousuun, jotta näiltä leikkauksilta voidaan tulevaisuudessa välttyä. Se on se isoin kysymys ja asia, mihin meidän täytyisi kaikkien kiinnittää täällä ihan erityistä huomiota.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jaaha, tämä ei herättäne enempää keskustelua. Tai taitaa sittenkin. Otetaan muutama vastauspuheenvuoro. Ensimmäisenä edustaja Kiuru, Krista Kiuru.

14.29 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän siitä, että saan vastata näihin ministerin syytöksiin. Onkin hyvä, että nostitte esiin sen, että tätä uudistusta tehtiin jo viime kaudella, ja hyvä todeta, että eduskunta päätti työnsä viime kaudella siihen, että seitsemästä puolueesta kaikki seitsemän paitsi kokoomus äänestivät täällä salissa sitä vastaan, että ammatillisen koulutuksen säästöt olisi tehty aloituspaikkoja lopettamalla. Minusta se on aika suuri viesti tälle uudellekin hallitukselle varsinkin, kun silloiset kaksi oppositiopuoluetta ovat nykyään hallituksessa. Kokoomuksen halua säästää aloituspaikoista en yhtään ihmettele, koska äänestitte sen puolesta jo viime hallituksessa, mutta täällä eduskunnassa otettiin kantaa, että aloituspaikkoja vähentämällä ammatillisen koulutuksen uudistamista ei tehdä. Ja nyt, ministeri, me olemme peränneet sitä, miksi te esititte sitä, että 190 miljoonaa tulee ensin ja vasta sen jälkeen kehitetään. Uudistaminen ja kehittäminen ei ole sitä, että säästetään. Jostain syystä nämä kaksi sanaa liittyvät teidän toimintaan erityisellä tavalla. Uudistaminen on tullut teille vain säästämiseksi, ja näin ei pitäisi olla. (Puhemies koputtaa) Nyt kysyn vielä: miksi aloituspaikoista säästetään?

14.30 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on useassa puheenvuorossa nostettu esille tämä epäsuhta tai epäjärjestys siinä, että mennään leikkaukset edellä ja sen jälkeen reformi. On aika ilmeistä ainakin täältä päin katsottuna, että siinä meillä on semmoinen harmaa alue leikkausten ja reformin välillä, mistä kukaan ei pysty kunnolla ennustamaan, mitä sillä välillä tapahtuu ja mikä sen välin tapahtumien seuraus on. Nyt kun tuodaan tämä huoli esille, niin itse ainakaan en koe, että ministeri ottaisi kunnolla koppia siitä huolesta, jos ministerillä esimerkiksi on sellaista tietoa, millä tämä huoli voidaan hälventää tai poistaa hyvin konkreettisesti. Vai onko kysymys siitä, että hallitus on valmis näitä riskejä ottamaan ja katsomaan, miten siinä harmaalla alueella ja välillä käy?

Toinen asia, arvoisa puhemies, jonka halusin vielä nostaa esiin: edustaja Saarikko toi aikaisemmassa puheenvuorossa, kun puhuttiin maahanmuuttajista ja ammatillisesta koulutuksesta, esiin tärkeän pointin kotona olevista naisista. Viesti on hirveän selkeä, että kotona on vielä paljon naisia, jotka saattavat olla jopa luku- ja kirjoitustaidottomia, ja olisi tärkeätä, että myös ammatillisen koulutuksen puolella mietittäisiin, miten tätä ryhmää voidaan tavoittaa niin kielikoulutuksen kuin myöskin (Puhemies koputtaa) ammatillisen taidon näkökulmasta.

14.32 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Grahn-Laasonen kertoi, että näitä säästöjä nyt on pakko tehdä, koska edellisen hallituksen rakennepoliittinen kokonaisuus kaatui. Jos näin on, niin miksi te ette kertonut tästä vaaleissa? Miksi te menitte tässä välissä lupaamaan, että koulutuksesta ei enää leikata, kun hyvin oli tiedossa silloin, että se edellinen kokonaisuus kaatui viime hallituskauden loppupuolella?

Sitten tässä edustaja Lauslahti aikaisemmin sanoi, että on myös kyse siitä, miten säästöt toteutetaan. Juuri näin. Nyt te toteutatte sitä mahdollisimman huonolla tavalla, kun säästöjä tehdään vuosi ennen kuin ammatillisen koulutuksen sisällöllinen reformi astuu voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

maan, mikä tarkoittaa, että koulutuksen järjestäjillä ei ole välineitä toteuttaa näitä leikkauksia mitenkään muutoin kuin leikkaamalla aloituspaikkoja, lähiopetusta tai henkilöstöä.

14.32 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahdeksassa vuodessa meille on kertynyt 70 miljardia euroa velkaa, ja on todella ikävää, että edellinen hallitus siirsi nämä säästöt nyt meille, koska tämä reformi on erittäin haastava tehdä. Tämän hetken ammatillinen koulutus ei vastaa työelämän tarpeisiin ja työelämän muutoksiin. Esimerkiksi metallialalla on pula työntekijöistä ja opiskelijoista. Kysyisinkin arvoisalta ministeriltä: Millä tavalla nyt yritykset tulevat myös mukaan tähän reformiin, koska meidän pitää saada ammatillinen koulutus sille ansaitsemalleen tasolle, ottaen huomioon, (Puhemies koputtaa) miten Euroopassa ammatillinen koulutus on arvostettua? Meillä ei Suomessa olla vielä siinä.

14.33 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn onnitteluihin nobelisti Bengt Holmströmille — eilinen päivä oli todella hieno päivä — ja hänen sanomisissaan on paljon tutkimisen arvoista, mutta tämä hänen pitkäaikainen huolensa koulutuksen ja tutkimuksen merkityksestä on kyllä sellainen, joka luo erityistä merkitystä. Viime vaalikaudella sain olla eduskunnan puhemiehen vaativassa tehtävässä ja seurata sekä salin että valiokuntien työtä, ja kun vaalikausi päättyi, niin mieleeni jäi, että eduskunnan sivistysvaliokunnassa kokouksesta poistumalla estettiin tämän ammattikoulutuksen rakennuudistuksen käsittely. Valiokunnan kokouksesta poistumalla estettiin käsittely, jolloin tämä raukesi. Käsittääkseni sieltä poistuivat sekä keskustan että perussuomalaisten edustajat, (Eduskunnasta: Ohhoh! — Voi voi!) ja nyt kyllä hieron silmiäni, että voiko olla totta, että tämä lakiesitys on täällä sen jälkeen, kun keskusta ja perussuomalaiset ovat hallituksessa. Tänne se tulee, ja lähes 200 miljoonaa viedään. Luotan siihen, että edustaja Puumala (Puhemies koputtaa) agitoi joukot poistumaan jälleen sivistyslautakunnan kokouksesta.

14.35 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksen, erityisesti nyt ammatillisen koulutuksen, säästöt ovat erittäin harmillisia, mutta tämä hallituksen esitys ei ole sama kuin edellinen. Me emme lähde ensimmäiseksi esittämään, että koulutuksen aloituspaikkoja pitää vähentää, (Vasemmalta: Ei kun päinvastoin!) vaan koulutuksen järjestäjät pystyvät itse miettimään, miten toteuttaa vuonna 2017 säästöt. Istun itse Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymässä, ja meillä on selvät sävelet, miten säästöt toteutetaan. Ne ovat kipeitä tietysti, tarkoittavat yt-neuvotteluita, (Vasemmalta: No niin, siinä se tuli!) tilojen ja laitteiden tehokasta käyttöä ja vähentämistä, opintoaikojen tiivistämistä, eli löysät pois niin sanotusti sieltä, oppisopimuskoulutusta, työssäoppimisen lisäämistä. Kaikkeen tähän koulutuksen järjestäjät ovat sitoutuneet. He ovat myöskin mukana rakentamassa tätä tulevaa reformia innokkain mielin. Säästöt ovat tietysti pahoja, mutta uudistus on tärkeä.

14.36 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sehän on hyvä, että Oulussa tiedetään, miten tulisi säästää ja miten tulisi kohdentaa nämä säästöt, mutta minä voin vakuuttaa teille, että aika monella paikkakunnalla ei tiedetä tätä tiekarttaa, miten edetä, mitä toimintaa lainsäädäntö tuo tullessaan, mitä tämä uusi rahoituslaki tuo tullessaan, mitä se käytännössä tarkoittaa. On ihan turha yrittää täällä sysätä vastuuta edelliselle kaudelle. Ei se ollut meidän syytämme: esimerkiksi RKP hallituspuolueena, me olim-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

me viemässä tätä reformia silloin ihan loppuun asti, ihan muut tahot kaatoivat sen, ja nyt ollaan sitten tässä suossa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä kysyä: miten turvataan alueellista saavutettavuutta ja saatavuutta? Ja myös: miten (Puhemies koputtaa) turvataan ruotsinkielisen koulutuksen tulevaisuus?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debatissa vastauspuheenvuorot edustajille Essayah, Eestilä ja Gustafsson, jonka ensimmäisestä vastauspuheenvuorosta virisi varsinaisesti tämä vilkkain keskustelu.

14.37 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän alueelliseen tasa-arvoon on kyllä pakko palata, koska tähän me emme saaneet ministeriltä vastausta. Minä uskon, kun ministeri sanoi, että aloituspaikkoja ei tulla vähentämään, mutta se tarkoittaa varmasti monella alueella Suomessa, erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, sitä, että silloin keskitetään, toimipisteitä ajetaan alas ja välimatkat näihin toisen asteen oppilaitoksiin kasvavat näillä nuorilla opiskelijoilla.

Asia, joka tässä keskustelussa ei vielä ole tullut esille — haluaisin, että ministeri kommentoi myös sitä — on vapaan sivistystyön leikkaukset, jotka johtuvat näistä kiky-sopimuksista. Monet kansanopistot, joitten taustalla on ideologinen, aatteellinen — esimerkiksi kristillinen — arvomaailma, ovat ihmeissään näistä lisäleikkauksista, koska he ovat kuvitelleet, että he eivät ole sellaisia niin sanottuja julkisia oppilaitoksia, jos taustalta löytyy esimerkiksi yhdistystä, säätiötä tai muuta vastaavaa, ja nyt nämä tahot joutuvat ihan samalla tavalla nämä leikkaukset ottamaan kohdallensa. (Puhemies koputtaa) Tämä aiheuttaa erittäin suuria ongelmia heidän rahoituksessaan.

14.38 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 5.10. vietettiin maailman opettajien päivää ja monet kansanedustajat vierailivat eri oppilaitoksissa, ja itsekin vietin eilen peräti viisi tuntia ammatillisen koulutuksen asioita pohtiessa opettajien ja oppilaitten kanssa yhdessä. Kuitenkin yksi tämmöinen asia, mikä minulle aika korostuneesti jäi mieleen, oli se, että kyllähän ammatillinen koulutus poikkeaa monesta muusta koulutusinstituutiosta siinä, että heidän yksi tarkoitus on ehkäistä nuorten syrjäytymistä, ottaa koppia niin sanotusti henkilökohtaisen ohjauksen kautta, auttaa niitä nuoria, joilla on hieman vaikeuksia siinä elämäntilanteessa pysyä opetuksessa ja porukoissa mukana. Nyt kun ministeri täällä nosti esille tämän etsivän nuorisotyön ja työpajojen rahoituksen — niillä on käsittääkseni osittain sama tarkoitus — niin mitä ministeri on mieltä, pitäisikö näiden tahojen sitten arvioida kokonaisuutta yhdessä, ettei tule päällekkäistä työtä, että jos yksi vähän hatara verkko pettää, niin siellä on toinen hatara verkko vastassa, että katsottaisiin nämä (Puhemies koputtaa) määrärahat, missä ne tuottavat järkevimmän lopputuloksen?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lupasin viimeisen puheenvuoron tähän debattiin edustaja Gustafssonille. Tosin huomasin, että hänellä on täällä varsinainen puheenvuoro ensimmäisenä, mutta hän selviytynee molemmista, mistä syystä myönnän hänelle myös vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

14.40 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Harjoitus tekee mestarin, sanotaan. — Ydinkysymyshän on nyt käynyt selville, ja se on se, että ensin teh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

dään mämmuttimaiset säästöt, sen perään tulee vuoden kahden jälkeen uusi tutkintorakenne ja uusi toimintalainsäädäntö. Tässä hallitus tekee väärällä asialla politiikkaa. Tämä on nyt iso hyppy tuntemattomaan.

Esimerkki: Täällä todettiin Oulusta, että hommat on hanskassa. Jouduin Pirkanmaalla seuraamaan tilannetta, jossa eräs merkittävä oppilaitos on vähentämässä entisestään lähiopetusta johtuen näistä säästöistä. Tämä lähiopetuksen vähentäminen on kaikkein polttavin kysymys. Vielä 10—15 vuotta sitten ammattikoululainen opiskeli 30—35 tuntia tehokkaasti. Nyt sitä on karsittu (Puhemies koputtaa) 25—30 tuntiin. Tämä on vastuutonta koulutuspolitiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministerillä pöntöstä 4 minuuttia, maks.

14.41 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia keskustelusta, se on värikästä, niin kuin saliin kuuluukin.

Näistä leikkauksista, niin kuin sanottua, ovat vastuussa kaikki eduskuntapuolueet. Kaikki eduskuntapuolueet ovat olleet päättämässä ammatillisen koulutuksen leikkauksista. Oppositioista käsin on tietysti enemmän vapauksia kritisoida näitä esityksiä, mutta haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että esimerkiksi sosialidemokraatit, jotka viime kaudella näitä leikkauksia ajoivat rakennepoliittisessa ohjelmassa, sekä valtiovarainministeri että opetusministeri, puolueena, vielä tämän hallituskauden alussa oppositioista käsin ilmoittivat, että olisivat nämä säästöt toteuttamassa, mikäli olisivat hallituksessa, (Jukka Gustafsson: Ei ole näin sanottu!) joten eiköhän keskityttäisi nyt näiden tosiasioiden jälkeen tähän kokonaisuuteen ja sen sisältöön ja siihen, miten me voisimme tässä vaikeassa Suomen taloustilanteessa vahvistaa ammatillista koulutusta ja viedä sen sisältöä parempaan suuntaan ja eteenpäin.

Se on aivan totta, ja olen monta kertaa tässä salissa sen todennut, että aikataulu on haastava, ja siitä on myöskin käyty vuoropuhelua ammatillisen koulutuksen kentän kanssa. Siitä syystä me tällä hetkellä teemme kovasti töitä, jotta saisimme tämän ammatillisen koulutuksen reformilainsäädännön lausunnoille lokakuun aikana, jotta koulutuksen järjestäjät voisivat jo ensi vuonna — vaikka laki tulee voimaan vasta vuoden 18 alusta — suunnitella toimintaansa kuitenkin jo sen tulevaisuuden ammatillisen koulutuksen suuntaviivojen pohjalta. Tämä vuoropuhelu ammatillisen koulutuksen kentän kanssa on ollut hyvin rakentavaa ja hyvin tiivistä. Ja täytyy sanoa, että ihailen sitä uudistamisen rohkeutta, mikä meidän ammatillisen koulutuksen kentällä on, vaikka tämä taloustilanne on tiukka.

Ammatillinen koulutus on Suomessa erittäin arvostettua. Sen vetovoiman eteen on tehty paljon töitä, ja tästä meidän pitää pystyä huolehtimaan myöskin tulevaisuudessa. Yksi tärkeimpiä elementtejä on jatko-opintokelpoisuus eli se, että ammatillisesta koulutuksesta voi edetä halutessaan elämässä myöskin vielä jatko-opintoihin, päästä ihan vaikka tohtoriksi asti, jos niin haluaa ja opiskeluintoa riittää. Eli tästä jatko-opintokelpoisuudesta tulemme pitämään tiukasti kiinni.

Täällä on noussut esiin myöskin alueellinen tasa-arvo, sen toteutuminen tämän reformin ja säästöjen myötä. Sitä on laajasti arvioitu näissä vaikutusarvioissa, joita tässä lainsäädännössä on ja joista voi kuitenkin todeta sen, että alueellinen tasa-arvo toteutuu tämänkin esityksen jälkeen, samoin kielelliset oikeudet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Ja mitä on tullut aloituspaikkojen määrään ja siihen liittyviin lukuihin, niin pyydän edustajia tutustumaan tämän lakiesityksen perusteluihin. Siellä on esitetty vaikutusarvioissa ne suunnitelmat, joita koulutuksen järjestäjillä on saamansa vapauden myötä itse sopeuttaa sitä toimintaansa. Sieltä on hyvin luettavissa se, että koulutustakuu ei ole tämän esityksen myötä vaarassa. Ja toivon, ettei enää käytettäisi lukua 18 000 aloituspaikkaa, koska sille ei löydy mitään perustetta näistä vaikutusarvioista ja koulutuksen järjestäjien kanssa käydystä dialogista ja myöskään siitä palautteesta, mitä sieltä kentältä ollaan saatu. Eli koulutustakuusta on laaja yhteinen näkemys, että siitä halutaan pitää kiinni: jokaiselle peruskoulunsa päättäneelle turvataan toisen asteen koulutuspaikka, ja paikkoja riittää tämän esityksenkin jälkeen.

Mutta sitten tämä tärkein asia liittyy tähän ammatillisen koulutuksen reformin sisältöön, jota nyt valmistellaan, ja siihen, mitä siinä voimme tehdä ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Sen lain keskeiset ajatukset kiteytyvät sanoihin "osaamisperusteisuus" ja "asiakaslähtöisyys". Eli tavoitteena on rakentaa joustavia opintopolkuja, jotka palvelevat tulevaisuudessa sekä opiskelijaa, sitä yksilöä, että sitten myöhemmin työelämää — ja myöskin työelämää pitkässä juoksussa, eli silloin, kun ammatteja katoaa, tarvitaan riittävät yleiset valmiudet, oppimaan oppimisen kyvyt, jotta voi sitten myöskin oppia uutta läpi työuran. Osaamisperusteisuus liittyy siihen, että meillä on joustavampi järjestelmä, jossa nimenomaan määritellään se koulutus sen osaamistavoitteen kautta, ja siihen pääsemiseksi on sitten hyvin monenlaisia (Puhemies koputtaa) erilaisia reittejä.

Mutta tämä itse reformi on hyvin innostava, ja toivon teiltä palautetta myös sen sisällöstä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. — Puhujalistaan. Edustaja Gustafsson.

14.45 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Vielä, arvoisa ministeri, näihin tärkeisiin aloituspaikkoihin. Edellisessä puheenvuorossa totesitte, että "aloituspaikkoja ei merkittävästi vähenny". No, se jää nyt nähtäväksi, mutta meidän huoli siitä, miten aloituspaikkojen käy, on täysin oikeutettu ja perusteltu. Useat asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että totta kai oppilaitokset pyrkivät pitämään nuorten aloituspaikoista kiinni. Jo terve järki ja vastuukin sanoo, että näin on. Mutta sitten käy sillä tavalla, että ammatillisen aikuiskoulutuksen volyymia ja aloituspaikkoja ollaan supistamassa. Tästä on näyttöä ja tietoa. No, ei sekään ole tietysti oikein.

Minulla ei ole nyt mukana sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tähän asiaan liittyvää taustamuistiota, vaan minulla on kädessäni hallituksen esitys. Käyn täältä lopusta muutamia lausuntoyhteenvetoja lävitse, mitä asiantuntijatahot ovat antaneet tästä hallituksen esityksestä. Ensimmäisenä nämä antajat pitivät ammatilliseen koulutukseen kohdistuvia säästöjä mittavina. Useimmissa lausunnoissa vaadittiin säästöistä luopumista tai vähintään niiden vaiheistamista useammalle varainhoitovuodelle. Useimmat lausunnonantajat katsoivat, että toimintalainsäädännön uudistaminen ja säästöjen toteuttaminen pitäisi toteuttaa samanaikaisesti. No, totta kai näin pitäisi tehdä.

Toiseksi, lausunnoissa kannettiin huolta eri toimialojen osaamistarpeisiin vastaavan koulutustarjonnan jatkuvuudesta ja tulevaisuudesta. Leikkausten pelättiin vaikeuttavan osaavan työvoiman saatavuutta, aivan niin kuin täällä puheenvuoroissakin jo todettiin, ja en minä nyt niinkään kannan metallialan koulutuksesta huolta, ne ongelmat ovat alueellisia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

ja paikallisia, ja ne ovat hoidettavissa, mutta meillä on paljon semmoisia pienempiä toimia ja ammattialoja, jotka voivat joutua hankalaan tilanteeseen näitten säästöjen takia.

Sitten, useat lausunnonantajat olivat huolissaan leikkausten vaikutusten heijastumisesta koulutukseen pääsyyn erityisesti harvaan asutuilla alueilla sekä säästöjen vaikutuksista opetuksen ja ohjauksen saatavuuteen ja laatuun. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta vaikutusarviointia pidettiin muutamassa lausunnossa puutteellisena.

No, tuossa vastauspuheenvuorossani otin esille tämän kenties kaikkein tärkeimmän haasteen, mikä ammatillisella koulutuksella on. Se liittyy opetuksen laatuun. Meillä monet työnantajat perustellusti sanovat ja ottavat kantaa siihen, että tutkinnon suorittaneet eivät nyt ole vielä kaikki ihan päteviä. No, eivät tietysti kaikki olekaan. Me tiedämme sen, että ammattimieheksi tulee vasta, kun on 3—5 vuotta työelämässä. Mutta tosiasia on se, että tämä lähi- ja kontaktiopetuksen määrän radikaali vähentyminen viimeisen 10 vuoden aikana on johtanut siihen, että useimmat ammattiin opiskelevat tekevät 3,5—4-päiväistä työviikkoa. Sanotaan, että opiskelkaa perjantai kotona, tehkää töitä. No, mitä se 16-vuotias tyttö tai poika perjantaina kotona tekee? Teen kysymyksen, en vastaa siihen. Kysyn vain.

Tämä on vakava kysymys. Ja me tulemme sivistysvaliokunnassa tarttumaan tähän — nimimerkillä Tositarkoituksella. Hallitus ei pääse tästä kysymyksestä helpolla, voin vakuuttaa sen pitkän linjan koulutus- ja sivistyspoliittikkona. (Eero Heinäluoma: Oikein!) — Aivan oikein. (Ben Zyskowitz: Olette samaa mieltä itsenne kanssa!)

Vielä lopuksi, aika päättyy: Edellisen hallituksen silmäterä oli ministeri Ihalaisen, valtioneuvoston jäsenten tämä nuorten aikuisten osaamisohjelma. Meillä on 100 000 alle 30-vuotiasta nuorta, joilla ei ole ammattitutkintoa. Käynnistimme tämän ohjelman, joka kaikissa yhteyksissä on saanut erinomaisen arvion ja palautteet. No, mitä tekee hallitus? Leikkaa sen määrärahoja yli 30 prosenttia. No, kikyssä nyt saatiin 10 miljoonaa takaisin, onneksi kikyille. Muuten olisi vedetty 33 prosenttia pois.

14.51 Mikaela Nylander r: Värderade talman! Mycket har gått snett i den här reformen. Tidtabellen är för det första mycket ansträngd och saker och ting görs i fel ordning. Inbesparingarna träder i kraft 2017 och finansieringslagen och själva lagstiftningen som styr verksamheten och innehållet i undervisningen kommer först ett år senare. Det här är mycket olyckligt och skapar oro och förvirring på fältet. Regeringen vägrar att ändra på tidtabellen så vi får tyvärr leva med den här. Men det finns många obesvarade frågor som vi måste fundera på ordentligt i utskottet.

Sådana frågor är, och som vi hörde här redan: Hur trygga regional rättvisa, alla ungas rätt till utbildning också i Södra Finland och andra tillväxtområden? Hur ska vi kunna trygga utbildningsplatser för dem som löper risk att marginaliseras, och hur trygga tillgången till utbildning på svenska? Jag rycker att den språkliga konsekvensbedömning som har gjorts är bristfällig. Vi måste komma ihåg att de svenska enheterna alltid är mindre, täcker stora geografiska områden och är lite dyrare att förverkliga — alltså undervisningen är dyrare att förverkliga — så också på finlandssvenskt håll finns det en stor oro för den finlandssvenska utbildningen. Studerandehälsovården, hur ska man trygga den i landskapsreformen så att också de som studerar inom yrkesutbildningen ska ha rätt till en god studerandehälsovård? Närundervisningen, hur ska vi kunna trygga att de elever som inte har tidigare erlagd kunskap och erfarenhet och som kanske behöver den här närundervisningen (Puhemies koputtaa) faktiskt får den? Och sedan finns det många andra frågor som vi också måste titta på i utskottet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

14.54 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafsson totesi debatissa, että harjoitus tekee mestarin, ja mielestäni ministeri Grahn-Laasonen on kysymyksiin vastaa-matta jättämisen mestari. Jos syy näihin koulutusleikkauksiin on se, että edellisen hallituk-sen rakennekokonaisuus kaatui, niin miksi te ette kertoneet näistä teidän leikkaussuunni-telmistanne vaaleissa? Päinvastoin, te annoitte suoran lupauksen olla leikkaamatta koulu-tuksesta ja toistitte vielä tämän lupauksen vaalien jälkeen. Ja sitten edustaja Zyskowiec kehtaa syyttää oppositiota tässä salissa poliittisesta pelistä. Me emme ole vielääkään saa-neet vastausta kysymykseen siitä, miksi näitä säästöjä toteutetaan ennen kuin tämä reformi astuu voimaan eli miksi tämä valittu jaksotus on tämänkaltainen.

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole varaa jatkaa Suomessa koulutusleikkausten tiellä. Yli-suuret leikkaukset koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen heikentävät maan kas-vunäkymiä ja menestymisen mahdollisuuksia pitkällä aikavälillä. Seuraukset näistä koulu-tusleikkauksista tulevat näkymään pitkään. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset uhkaa-vat kaiken lisäksi vaikeuttaa koulutukseen pääsyä ja lisätä keskeyttäneiden määrää entises-tään. Leikkaukset uhkaavat siksi pahentaa syrjäytymistä. Uusimman koulutusta vertaile-van OECD-selvityksen mukaan yli viidennes nuorista suomalaista miehistä on ilman työtä ja koulutusta ja tämä määrä on kasvanut huomattavasti vuodesta 2005. Nämä leikkaukset tulevat ainoastaan kiihdyttämään tätä kehitystä. Sen lisäksi ylisuuret leikkaukset koulutuk-sesta ja opintotuesta myös antavat tämän maan nuorille signaalin. Heille annetaan nyt sig-naali siitä, että hallitus ei arvosta koulutusta eikä ole valmis panostamaan nuorten hyvin-vointiin ja riittävään toimeentuloon.

Leikkaukset ovat myös ristiriidassa hallituksen ammatillisen koulutuksen uudistuksen tavoitteiden kanssa. Kun vierailin ammatillisessa oppilaitoksessa Joensuussa, opettajat painottivat, että lähiopetuksen vähentäminen näkyy heikompana osaamistasona. (Jukka Gustafsson: Näin on valitettavasti!) Heikompi osaamistaso taas vaikeuttaa työssäoppimi-seen pääsyä, eli koulutuksen laadun heikentäminen vaikeuttaa suoraan työpaikoilla ta-pahtuvan oppimisen lisäämistä. Ammatillisella puolella opiskelijat käyttävät työkoneita ja -välineitä itsenäisesti eri puolilla opetustilaa ja opettaja on vastuussa koko ryhmän turval-lisuudesta ja oppimisesta. Ryhmäkokojen kasvattaminen tällaisessa opetustilanteessa vai-kuttaa suoraan oppimistuloksiin ja myöskin oppilaiden työturvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Ammatillista koulutusta on syytä kehittää ja uudistaa sisällöllisesti. Siirtyminen kohti laaja-alaisempia tutkintoja, joustavuuden lisääminen ja osaamisperustai-suuden vahvistaminen ovat koulutuksellisesti tärkeitä ja kannatettavia tavoitteita. Vasem-mistoliitto haluaa kehittää nuorille suunnattua oppisopimuskoulutusta 2+1-mallin pilotoi-nista saatujen kokemusten pohjalta. Siinä yhdistyvät sekä oppilaitoksessa tapahtuva ope-tus että työelämälähtöinen opiskelu työpaikalla.

Ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä on myös puhuttu paljon opintopolkujen henkilökohtaistamisesta ja koulutuksen työelämälähtöisyyden vahvistamisesta. Näiden-kään tavoitteiden yhteydessä ei saa unohtaa ammatillisen koulutuksen kasvatustehtävää. Suomen ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelee iso joukko suomalaisia nuoria, joilla on muiden nuorten opiskelijoiden tavoin myös tarve tuelle, yhteisöllisyydelle ja vuorovaiku-tukselle niin muiden opiskelukavereiden kuin aikuisten kanssa. Ammatillisella puolella opiskelevilla tulee olla yhtäläinen oikeus myös riittäviin opiskelijahuollon palveluihin, ak-tiiviseen kansalaisuuteen kannustamiseen ja uusien asioiden oppimiseen omaan tahtiin.

Ammatillisen koulutuksen tarkasteleminen ainoastaan nopeana väylänä työelämään on liian suppeaa ja vanhanaikaista aikana, jolloin koko yhteiskunnassa painotetaan yhä voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

makkaammin niin medialukutaidon, laajan sivistyspohjan kuin vuorovaikutustaitojenkin tärkeyttä.

14.59 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Kun koulutusta ei arvosteta, se näkyy kaikesa. Sipilän hallituksen koulutuspolitiikka on saanut niin jäätävät ja tyrmäävät arviot lähes kaikilta yhteiskunnan sektoreilta, että ehkä tässä vaiheessa voisi jo toivoa, että se vetäisi näistä arvioista ja tästä kritiikistä johtopäätökset ja alkaisi perumaan näitä täysin kohtuuttomia koulutusleikkauksia.

Tuntuu siltä, että tässä ollaan nyt taas rikkomassa jotain, jonka arvoa ei täysin ymmärretä. Ammatillisen koulutuksen merkitys tälle maalle on täysin mittaamaton. Näissä kouluissa kasvavat ne osaavat ammattilaiset, jotka pyörittävät tätä maata. Samalla näissä kouluissa ehkäistään nuorten syrjäytymistä ja autetaan maahanmuuttajanuoria kotoutumaan Suomeen.

Erityisen kohtuuttomia nämä lähes 200 miljoonan leikkaukset ovat sen takia, että ammatillisesta koulutuksesta on jo aiemminkin leikattu ihan liikaa. Lähiopetuksen määrää on vähennetty ja toimipisteverkkoa on karsittu. Tämä on asia, jossa yksikään puolue tässä salissa ei ole syytön.

Arvoisa puhemies! Täällä aikaisemmin vakuutettiin meille, että kyllä näissä oppilaitoksissa ja kunnissa tiedetään, miten nämä massiiviset leikkaukset tullaan toteuttamaan. Voin kyllä vakuuttaa, että ei tiedetä. (Jukka Gustafsson: Samoin!) Kun Helsingissä käsiteltiin tätä opetusministerin esitystä, kyllä tunnelmat olivat aika pelokkaat, huolestuneet ja huonot. Helsingin lausunto, niin kuin aika monien muidenkin kuntien, on tyrmäävä, ja vaikka ministeri täällä toista vakuuttaa, kyllä meillä on pelkona se, että jos näin massiiviset leikkaukset tehdään suorina leikkauksina, se tulee tarkoittamaan opetuspaikkojen vähennystä — jopa tuhannet opettajat pelkäävät tällä hetkellä työpaikkansa puolesta — se tulee tarkoittamaan suurempia ryhmiä ja se tulee tarkoittamaan vähemmän ja huonompaa opetusta.

Samalla kun näitten säästöjen seuraukset astuvat voimaan, peruskoulun päättävien ikäluokka tulee Helsingissä kasvamaan yli 1 300 nuorella. Siis pelkästään Helsingissä. Meillä on kaupungissa käytössä kaikki järjestysluvan mukaiset opetuspaikat, mutta silti — silti — meillä on yli 20 000 nuorta ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Samaan aikaan kun meidän pitäisi ehdottomasti lisätä näitä aloituspaikkoja, kyllä näin suuri rahojen vienti luo kuntiin pelkoa siitä, että se ohjaa meitä täysin toiseen suuntaan eli vähentämään näitä paikkoja.

Me tiedämme sen, että nuorten miesten syrjäytymisvauhti on hälyttävällä tasolla ja joka viides suomalaismies ei opiskele tai on ilman työtä. Tämä esitys tulee kasvattamaan näiden nuorten miesten määrää. Tämä esitys iskee kaikista kipeiten kaikista heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin. (Ben Zyskowiec: Taas!)

Arvoisa puhemies! Parhaimmillaan on käynnissä ammatillisen koulutuksen valtava uudistustyö, jota minä ja kaikki vihreät olemme olleet kannattamassa. Tästä uudistuksesta voi hyvinkin seurata paljon parempaa laatua ja niitä paljon kaivattuja säästöjä. Nyt tehtävistä leikkauksista tekee erityisen järjettömiä se, että niillä isketään kouluihin juuri kesken tämän tärkeän kehitystyön. Miten koko toiminta voidaan uudistaa, kun perustoiminnalta vedetään matto jalkojen alta? Tästä te ette, opetusministeri, voi syyttää aikaisempia hallituksia tai mennä kenenkään muun selän taakse. Tämä on teidän päätöksenne, ja myös sen takia tämä on juuri se kysymys, mihin me emme kysymys toisensa jälkeen ole saaneet täällä vastausta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Nämä puheet koulutuksen uudistamisesta ovat vain savuverhona näille massiivisille leikkauksille. Tässä ei uudisteta. Tässä romutetaan. Viimeistään ammatillisen koulutuksen jättileikkaukset osoittavat, ettei hallitus edes yritä hakea kestäviä säästöjä ja modernisoida toimintatapoja — leikkaaminen on itseisarvo.

Arvoisa puhemies! On päivän selvää, ettei koulutuksesta ja opiskelijoista leikkaamalla synny tähän maahan yhtäkään työpaikkaa tai ripaustakaan kasvua. On turha puhua koulutuksen digiloikasta ja opiskelijoiden kansainvälisyydestä, kun samalla koulutuksen perusedellytykset romutetaan.

Itse pidän hienona sitä, että etsivään nuorisotyöhön panostetaan. Mutta meidän pitäisi pyrkiä täällä siihen, että niitä etsittäviä nuoria olisi vähemmän, ja tämä esitys, arvoisa puhemies, luo heitä lisää.

15.04 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kari loi niin dramaattisen ja kauhistuttavan kuvan nyt käsittelyssä olevasta esityksestä, että se pakottaa kysymään, miten on mahdollista, että viime vaalikaudella vihreät olivat hallituksessa marraskuun 29. päivä 2013 hyväksymässä hallituksen päätöksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta, joka sisälsi vastaavan säästön.

15.05 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen ensi vuodelle suunnitellut säästöt ovat järjettömiä, etenkin kun ne tehdään ennen rakenneuudistuksia. Järjestys on siis väärä, eikä ministeri ole täällä pystynyt antamaan mitään järkevää selitystä, miksi toimitaan näin, vaikka sitä häneltä on useaan otteeseen kysytty. Kun kaikki muut koulutukseen kohdistuvat säästöt toteutuvat, niin pitkän aikavälin seuraukset ovat koko yhteiskunnalle negatiivisia. Asiantuntijoiden mukaan riskinä on, että osaamistason heikennys heikentää kilpailukykyämme ja koulutuksellinen eriarvoisuus kasvaa ja se syventää yhteiskunnan kahtiajakoa entisestään. Ensimmäisen kerran 100 vuoteen koulutustasomme kääntyy laskuun. Kaikki asiantuntijat sekä kotimaassa että myös kansainvälisesti pitävät näitä leikkauksia erittäin kyseenalaisina Suomen tulevaisuuden kannalta.

Arvoisa puhemies! Ministeri on täällä kertonut, että ammatillisen koulutuksen säästöt valmistellaan hyvässä yhteistyössä oppilaitosten kanssa ja homma on niin sanotusti hanskassa. Minä tapaan säännöllisesti kahden ammatillisen oppilaitoksen opettajia, ja he kertovat kyllä nyt ihan jotain muuta. Oppilaitoksissa mietitään oppituntien vähentämistä, itenäisen opiskelun lisäämistä ja sitä, mitä asioita opiskelijat voisivat opiskella keskenään ilman opettajaa. Opetuksen laatua ollaan heikentämässä ja oppituntien määrää pienentämässä. Olen itse toiminut ammatillisessa koulutuksessa opettajana aikoinani, ja kyllä voin todeta, että ammattia ei opita verkkokurssilla, etäopiskeluna tai opiskelijatovereiden kanssa ryhmätöitä tekemällä, ja nyt opettajat pohtivat, että näitä asioita tulee ensi vuonna entistä enemmän. Opetusta ei voi myöskään kokonaan siirtää työpaikoille, koska siellä ei ole valmiuksia opettamiseen — ja työpaikoilla oppii vain yhden toimintatavan, ja koulussa opettajan ohjauksessa opitaan ajattelemaan laaja-alaisesti ja näkemään erilaisia vaihtoehtoja tehdä työtä eri tavoin.

Arvoisa puhemies! Erityisen huolissani olen aikuisten osaamisohjelman rahoituksen heikentämisestä. Meillä on noin satatuhatta 21—29-vuotiasta nuorta aikuista vailla ammatillista perustutkintoa, ja jokainen tässä salissa kyllä ymmärtää, että ilman ammatillista koulutusta on lähes mahdotonta työllistyä. Viime kaudella käynnistyneellä niin sanotulla NAO-ohjelmalla saatiin erittäin hyviä tuloksia aikaan, ja nyt hallitus on päättänyt pienen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

tää myös rahoitusta tästä koulutuksesta. Minun on vaikea ymmärtää, miten hallitus voi hehkuttaa julkisuudessa panostamista NAO-ohjelmaan, kun se itse asiassa leikkaa siitä yli 12 miljoonaa euroa. Ministeriön tiedotteen mukaan ohjelmaan on tulossa 10 miljoonaa lisää, vaikka itse asiassa hallitus ainoastaan budjettiriihessä pienensi säästötavoitetta 10 miljoonalla eurolla eikä suinkaan ole lisäämässä rahoitusta tälle erittäin menestyksekkäälle ohjelmalle.

Arvoisa puhemies! Säästöt ministerin vakuutteluista huolimatta voivat aiheuttaa myös opiskelijapaikkojen vähentymistä. Koulut entistä enemmän kilpailevat parhaista opiskelijoista, ja tässä taas riskinä on se, että erityisesti paljon tukea tarvitsevat nuoret jäävät entistä useammin koulutuksen ulkopuolelle. Epäilen siis koulutustakuun toteutumista jatkossa. Toivon olevani täydellisesti väärässä, mutta tämä huoli on kerrottu minulle oppilaitoksissa työskentelevien opettajien taholta, en ole keksinyt sitä itse.

15.09 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Otin koko arsenaalin mukaan ja ajattelin pitää vähän pitemmästä päästä puheen. (Jukka Gustafsson: Kristillisten Vesa Laukkanen piti seitsemän tuntia!) — En ihan siihen pysty kyllä.

Hallitus toteuttaa kilpailukykyä hyvin erikoisella tavalla. Täällä ovat sekä oppositio että hallituksen edustajat yhteen ääneen todenneet, että koulutusten leikkaus on hyvin merkityksellinen. On annettu lupaus, että opetuksesta ei leikata, ja nyt sitten on annettu toinen hyvin merkittävä lupaus tänään, ja sen opetusministeri itse sanoi, että jokaiselle nuorelle löytyy opiskelupaikka. Minusta nämä ovat kaksi todella isoa lupautta, ja niitä valveutunut suomalainen kansalainen, äänestäjä, kyllä seuraa.

Hallituksen koulutusreformi ei itse asiassa ole reformi, sillä se ei uudista mitään. Se on koulutuksen määrällinen ja laadullinen supistusreformi, ja odotettavissa on, että kun ammatillisen koulutuksen reformi sitten tulee pöydälle täällä, se tulee entisestään leikkaamaan koulutuspaikkoja sekä vähentämään koulujen määrää. Tässä tehdään ikään kuin kahdessa osassa hyvin merkittävät leikkaukset, ja muistakaa, että näin on täällä sanottu.

Otin tämän ison talousarviokirjan, koska kun sitä huolella lukee, niin se kertoo paljon asioita, joita täällä usein eivät ministerit eivätkä valiokunnissa asiantuntijatkään kerro. Mutta tämä on nyt esimerkiksi lainaus suoraan sivulta 349, jossa todetaan näin: "Suomen talouden rakennemuutos, kasvun pysähtyminen, velkaantuminen ja julkisen sektorin sopeuttamistoimet asettavat ministeriön toiminnalle tiukat reunaehdot. Hallinnonalalle kohdistuu merkittävä määrärahavähennys vuoteen 2020 mennessä. Samaan aikaan kotimaiset ja kansainväliset vertailut ovat osoittaneet, että Suomen suhteellinen asema osaamisyhteiskuntana on heikentynyt. Koulutustason nousu on pysähtynyt. Nuorten osaamistaso on laskussa ja Suomen tiede on jäämässä jälkeen kilpailijamaista. Turvapaikanhakijamäärän kasvu vaikuttaa tarpeeseen kehittää koulutusta ja tukea heidän kotoutumistaan kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyön keinoin." Siis tässä talousarviokirjassa hallitus itse myöntää, että Suomen taso on heikentymässä, koulutuksellisesti osaamistaso on heikentymässä, ja vastauksena siihen me sitten vähennämme määrärahoja. Me emme vähennä niitä vähän, vaan vähennämme 12 prosenttia nyt toisen asteen koulutuksesta. Tämä on tosi merkittävä määrä.

Sitten täällä minusta merkittävää on myös se, että sivulla 396, kun puhutaan näistä säästöistä, todetaan, että niistä 190 miljoonaa toteutetaan määräämällä oppilasmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena olevaa opiskelijamäärää 12,5 prosenttia. Tämä on siis määrällisesti 5 600 oppilaspaikkaa. Nyt ministeri on täällä luvannut, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

hänen tietojensa mukaan yksikään koulu ei vähennä paikkoja, siis sen selvityksen mukaan, jonka hän on tehnyt tai teettänyt. Sekin on minusta aika paljon luvattu. Säästö kohdennetaan kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen valtion ja kuntien välistä rahoitussuhdetta eli valtion osuusprosenttia muuttamalla. Säästö on pysyvä, mutta sen järjestäjäkohtainen kohdentuminen voi muuttua vuoden 2017 jälkeen.

Sitten kun vielä otamme tästä itse esityksestä sivulta 23 lainauksen: "Vuoden 2018 alusta on lisäksi tarkoitus siirtyä uuteen ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmään, joka jakaisi rahoituksen koulutuksen järjestäjien välillä uusien määräytymisperusteiden mukaisesti." Kun me nämä asiat yhdistämme, niin me näemme vääjäämättömästi, että tämä säästäminen ei tule jäämään tähän. Tämä on vasta alkusoittoa, mitä tuolla niin sanotusti verhon takana tällä hetkellä suunnitellaan, ja tästä olen erittäin huolissani. Kun tämä hyvin kyseenalainen kilpailukykyä lisäävä säästötoimenpide on nyt tässä, niin tämä jotenkin jollakin tavalla menee siihen samaan kastiin, kun tällä hetkellä hallituksella on tällainen hyvin erikoinen Suomen markkinointikampanja meneillään, jossa melkein jokaisessa laissa todetaan, että ei ole mitään tarvetta tehdä Suomesta liian houkuttelevaa maata. Minä en tiedä yhtään ainoata valtiota, jonka hallitus koko ajan toittotaisi sellaista, että ei kannata tulla Suomeen, ei tämä ole niin hyvä maa kuin te luulette, pysykää poissa täältä. Nyt me ajamme meidän koulutustamme alas. Me kerromme julkisesti lainsäädännön esittelyteksteissä, että Suomea ei pidä pitää houkuttelevana maana. Mihin Suomi sitten asemoituu tässä kansojen yhteisössä? Erittäin hyvä kysymys. Tällaisia tulee pohdittua takkatulen ääressä illalla, että mitä nämä tekstit itse asiassa sanovat. Kristillisdemokraatit ehdottomasti vastustavat tällaista leikkausta.

Kun täällä ministeri on nyt todennut, että entinen hallitus on syypää tähän kaikkeen, niin jos se entinen hallitus on syypää, niin miksi tätä syyllisyyttä nykyinen hallitus sitten haluaa jatkaa? Kyllä minulle olisi hyvin riittänyt se, että ministeri olisi tullut tänne sanomaan, että edellinen hallitus teki todella huonoja leikkauksia mutta tämä hallitus ei enää niitä tee, joten mikä on tämä ajatuksellinen silmänkääntötempu, mikä tähän on kätkeyty? Ei oikeasti avaudu se, että kun entinen on syyllinen kaikkeen, niin nyt me jatkamme sitä syyllisyyttä. Minusta olisi sitten reilua sanoa, että me haemme rahoitusta tälle koulutukselle, tieteelle ja tutkimukselle, säilytetään se, ja tehdään niin kuin kaikki ihmiset meidän ympärillämme. Jopa monet maat meidän ympärillämme ihmettelevät, miten näin pienellä maalla on varaa ajaa oma tiede, tutkimus ja koulutus alas. Tämä on kysymys, johon me joudumme tuleville sukupolville vastaamaan.

Kiitos, arvoisa herra puhemies. Oli hieman pitkä puhe.

15.17 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Selvää on, että säästövaade on kova, siitä ei oikeastaan päästä yhtikäs mihinkään, ja siltä osin onkin kysymys, että millä tavalla tätä säästöä lähdetään toteuttamaan. Näen, että on ollut erinomainen päätös se, että järjestäjille annetaan mahdollisuus päättää itse, miten se säästö toteutetaan. Meillä järjestäjien tilanteet nimittäin vaihtelevat aika tavalla eri alueilla, ja myöskin oppilaitoksittain tilanteet saattavat olla erilaisia. Selvää on, että ei tästä ehkä ihan kolhuitta päästä, kyllä se on rehellisesti myönnetty myöskin täällä yhteiskunnallisten vaikutusten kohdalla, joka tässä hallituksen esityksessä on. Ja myöskin täällä nostetaan esille ne riskiasiat, kuten täällä edustaja Nylanderkin nosti, että tämä saattaa myöskin vaikuttaa siihen saavutettavuuteen. Täällä todetaan, että näin on, ja siltä osin varmasti valiokunnassa on syytä arvioida, miten tämä tulee näkymään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Lisäksi täällä myöskin rehellisesti sanotaan, että säästön toteuttaminen johtanee toiminnan sopeuttamiseen myös henkilöstömenoja vähentämällä. Silloin tietenkin on kysymys, että minkälaista henkilöstöä tämä koskee. Toivomme ja haluamme tietenkin, että se ei koskisi opetushenkilöstöä, koska opetushenkilöstö on se tärkein henkilöstö meidän opiskelijoiden arkikouluelämän näkökulmasta. Meillä on myöskin oppilaitoksia, joissa on viime aikoina tehty päätöksiä, että leikkauksia on tehty sinne opetukseen mutta ei sitten hallintoon eikä kehittämiseen. Että tässä on tietenkin paikka oppilaitoksilla pohtia, millä tavalla sitten näitä sopeutustoimia tehdään.

Myös oppilaitoksilta on tullut tässä kyselyssä vastauksia siitä, että myöskin kiinteistöpuolella on mahdollisuus säästää, että siellä on parikymmentä miljoonaa mahdollista saada säästöjä, ja lisäksi pystytään katsomaan, kun investointeja on, että niiltä osin voi olla, ettei kaikkea sitä investointimäärää tarvitse tehdä, mitä on ajateltu. Lisäksi on mahdollisuuksia ihan toimintamalleissa, ja myöskin digitalisaatio tuo omia mahdollisuuksia. Ehkäpä tässä tärkeimmän tavoitteen tuleekin olla, että mahdollisimman pienin vahingoin tämä säästö pystytään viemään eteenpäin. Helppoa se ei ole. Ei ole myöskään meille päättäjille kamalan helppoa täällä olla puolustamassa hallituksen esitystä, mutta silloin meidän päättäjien tehtävä on hakea niitä konsteja, joilla se voidaan fiksuimmalla tavalla tehdä.

Meillä on tulossa myöskin, kuten tässä hallituksen esityksessäkin nostetaan, kaksi kappaletta meidän uudistuksia, jotka sitten tulevat vuoden kuluessa, ja siellä on rahoitukseen ja järjestämiseen liittyvät uudistukset, ja niistä on jo tullut aika paljon tietoa julkisuuteenkin.

Täällä edustaja Eloranta nosti tämän muuttuvan työelämän, jossa meidän ammattitaitovaateet saattavat jopa yhden yön aikana vanhentua, emmekä ihan tiedä, minkälaista maailmaa ne meidän nuoret tulevat kohtaamaan sitten, kun he työelämässä ovat. Siltä osin hallitus on lähtenyt tunnistamaan, että täytyy muuttaa myöskin meidän tutkintorakenteita laaja-alaisemmiksi. Sitä kautta, jos tänä päivänä meillä on 351 tutkintoa, jatkossa meillä on 165 tutkintoa, jolloin meidän nuorilla on huomattavasti laaja-alaisemmat taidot lähteä sitten työelämän haasteisiin vaikuttamaan. Lisäksi jos katsotaan ajattelumalleja, ei lähdetä pelkästään tutkinnoista vaan lähdetään tutkinnon osista, myös pystytään rakentamaan elinikäisen oppimisen polkua ihan sieltä nuoresta aikuiseen asti.

Lisäksi edustaja Gustafsson nosti esille, ettei saa tulla umpikujia eli pitää olla jatkokoulku ihan mihin tahansa asti. Ministeri nostikin sen, että ihan tohtoriksikin asti pitää päästä opiskelemaan, ja siltä osin tulevaisuudessa tämän täytyy ehdottomasti olla taattu. Yhtään umpikujaa ei saa muodostua meidän nuorille millään oppimistasolla.

Lisäksi meillä ovat monet nuorista sellaisia, että tekemällä opitaan, ja siltä osinkin on tulossa: oppisopimuskoulutuksen osalta toivotaan, että mahdollisimman moni pääsisi oppisopimuskoulutukseen, mutta rinnalle tulee myöskin koulutussopimusmalli.

Oikeastaan tärkein asenne- ja asentomuutos on se, että me lähdemme opiskelijasta ja puhumme ennen kaikkea vaikutuksista opiskelijaan ja siitä, minkälaisia vaikutuksia syntyy. Siltä osin tulevaisuudessa on syytä kuunnella opiskelijapalautetta ja myöskin sitä, millä tavalla toimitaan: sijoitutaanko työelämään, vai onko näin, että tullaan sitten työttömyyden polulle. Eli opiskelijat keskiöön yhtä lailla tässäkin, kun tehdään tätä vaikean säästölain toimeenpanoa.

Täällä nousi esille, että ne lähiopetustunnit ovat tärkeitä eikä voi olla niin, että siellä koulussa käydään kolmena päivänä, jos ollaan normaalissa lähiopetuskoulutusmuodossa. Kyllä siltä osin meidän on syytä katsoa, että näin ei tulisi olla, että sieltä vielä lisää vähennettäisiin niitä tunteja, jolloin ollaan jo hyvin vähäisellä. Olen näitä samoja tarinoita kuul-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

lut opettajilta, että voi olla jopa niin, että tänä päivänäkin se tuntimäärä on siellä parinkymmenen tunnin luokkaa — se on kovin vähän aloittavalle nuorelle.

Eli mielestäni täällä on rehellisesti tuotu näitä vaikeita asioita tämän hallituksen esityksen osalta, ja sivistysvaliokunnan tehtävä on tietenkin tehdä omaa arviointityötä ja kuunnella tarkalla korvalla meidän asiantuntijoita. — Kiitos.

15.23 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli kuitenkin hienoa, että edustaja Lauslahti puhui järjen äänellä tästä uudistuksesta, vaikka edustattekin hallituspuoluetta — että kuvasitte tätä tilannetta sanomalla, että yritettäisiin tehdä nyt pienimmin mahdollisin vaurioin tämä uudistus. Minä vielä ministeriltä, kun hän täällä salissa on, kysyn: onko teillä, ministeri, joka ainoan oppilaitoksen kohdalta tieto, kuinka paljon tällä hallituksen esityksellä, jonka nyt tänään olette antanut eduskunnalle, lähtee aloituspaikkoja, toimipisteitä, opetuksen tunteja ja opettajia? Tämä tieto olisi olennainen eduskunnalle saatavaksi, ja kun on 170 näitä järjestäjiä Suomessa, niin itse en ruvennut niihin kaikkiin soittamaan. Tällaista tietoa ei ainakaan sivistysjaostolle ole toimitettu. Me olemme sitä yrittäneet ministeriöstä saada, mutta en tiedä, onko ministerillä sitten tämä tieto olemassa, koska te viittasitte niihin vaikutuksiin, jotka tässä esityksessä ovat, ja tosiaan näistä vaikutuksista sanotaan, että tästä 18 000:n laskennallisesta säästöstä, (Puhemies koputtaa) näistä 18 000 aloituspaikasta, ehkä vain noin 6 000 lähtee. (Puhemies koputtaa) Mutta eilen oli sanottu meidän puheenjohtajallemme Rinteelle, että (Puhemies koputtaa) esimerkiksi Satakunnan alueelta 800 aloituspaikkaa lähtee (Puhemies koputtaa) — pienimmästä vaalipiiristä Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt on vastauspuheenvuoro edustaja Nylanderilla.

15.25 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu siitä, mistä luovutaan, minkä tyypisestä henkilökunnasta, on todella haastava, ja olen samaa mieltä edustaja Lauslahden kanssa siitä, että opetushenkilöstöstä tulisi viimeisenä luopua. Mutta olemme nähneet esimerkiksi yliopistoissa, missä ollaan luovuttu hallinnollisesta henkilökunnasta, että se on johtanut siihen, että myös opetushenkilöstö — professorit, lehtorit — joutuvat tekemään näitä ihan perusbyrokrattisia hallinnollisia tehtäviä, mikä on taas sitten poissa opiskelijoilta. Että tämä ei ole mitenkään yksiselitteinen asia ja ei voida taata mitenkään, että jos luovutaan hallinnollisesta henkilökunnasta tai muusta, niin ei olisi vaikutusta opetushenkilöstöön. Se ei ole niin yksinkertaista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä edustaja Tolppanen ja sitten edustaja Lauslahti ja sitten listaan.

15.26 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myöskin sellainen henkilöstöryhmä kuin terveydenhuolto opiskelijamaailmassa on se, mistä ei voi missään nimessä luopua, ei yhtään, koska meillä on niin paljon uupuneita, niin paljon masentuneita opiskelijoita ja niin paljon opiskelut jäävät kesken sen takia, että opiskelijat eivät yksinkertaisesti jaksu. Tämä maa on niin kova tällä hetkellä opiskelijoille — sieltä vähennetään joka puolelta, myöskin asumistukia, myöskin muita sosiaalisia tukia — että heillä ei yksinkertaisesti ole mahdollisuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Sen lisäksi todellakin haluaisimme tietoa siitä, mitkä ovat nämä todelliset luvut. Aivan kuten edustaja Kiuru tuossa äsken kysyi, voisiko arvon ministeri antaa meille niitä lukuja nyt? Vai mikä on se vaihe, jolloin me saamme kunnolliset taustat tietoomme?

15.27 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tolppanen nosti esiin tärkeän asian, meidän oppilashuollon, ja voi sanoa, että oppilashuolto on äärettömän tärkeä osa meidän kouluja ja oppilashuollon tulee olla lähellä kouluja. Tämä liittyy myös maakuntauudistukseen, että siltä osin oppilashuollon paikka on koulutuksen järjestäjällä, ja silloin puhutaan niistä kuraattoreista, psykologeista, jotka tekevät pitkälti yhteistyötä myös opinto-ohjaajien kanssa ja joilla tulee olemaan entistä suurempi rooli tulevaisuudessa. Että on hyvä, että myöskin tämä asia on tässä pöydällä.

Edustaja Nylanderille: Olen sinun kanssasi samaa mieltä. Voi sanoa, että semmoiset summaariset vähennykset, että otetaan jostain pois ilman, että siellä tehtävien tai jonkin toiminnan prosessin uudelleen läpikäyntiä olisi tehty, ovat fataalisen huonoja tapoja toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Listaan.

15.28 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset onnittelevat Nobel-taloustaloutta Bengt Holmströmiä: upea suoritus!

Yli 190 miljoonaa leikataan myös ammatilliselta koulutukselta, se on kova leikkaus. Taustalla piilee kuitenkin hallituksen laajempi linjaus ammatillisen peruskoulutuksen uudistamisesta. Tietenkin, kun säästöistä puhutaan, on todella tärkeää, että niitä lähdetään tekemään esimerkiksi kiinteistöjen huoltokuluista, hoitokuluista, digitaalisuudesta. Henkilöstövähennys on kiperä asia, ja mahdollisimman pitkälle sitä pitää välttää.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta vain 3 prosenttia perustuu niistä valmistuneiden työllistymiseen ja jatkokoulutukseen, loppua 97:ää prosenttia määrittää pelkkä opiskelijoiden halu opiskella alaa. Ilmiöstä huolestuttiin jo 2000-luvun alussa. Juuri tähän epäsuhtaan koulutuspaikkojen ja työpaikkojen välillä hallituksen linja ammattikoulutukseen perustuu. Pyrkimyksenä on kohdentaa koulutusta paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin. Näin valmistuvat nuoret saavat koulutusta vastaavan työpaikan tai jatkavat ammatti-
korkeakouluun.

Esitys ei vaikuta nuorisotakuuseen, vaikka kaikki ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät toteuttaisivat säästön pelkästään opiskelijamäärää vähentämällä. Peruskoulun päättävälle nuorille taataan jatkossakin koulutuspaikka. Nuorten aikuisten perusopetukseen hallitus panostaa, ja se on tärkeää. On hienoa, että tämä keskustelu on ollut pääsääntöisesti hyvin rakentavaa — tähän mennessä ainakin. Itsekin haluaisin ottaa esille yhden tärkeän osan, kun ammattiin opiskellaan, nimittäin oppisopimuskoulutuksen.

Sveitsi, Itävalta, Saksa, siellä oppisopimuskoulutuksessa on onnistuttu erittäin hyvin. Näissä maissa myös jatkokoulutus on mahdollistettu erittäin sujuvaksi. Oppilaiden motivaatio on siellä hyvin korkealla, ja käsittääkseni oppilashuolto myös pelaa hyvin. Yritykset ovat vahvasti mukana oppisopimuskoulutuksessa näissä maissa, ja sitä toivotaan myös Suomeen, että yritykset lähtisivät paremmin edellytyksin mukaan oppisopimuskoulutukseen.

Sveitsissä ja Itävallassa kolme vuotta opiskellaan oppisopimuskoulutuksessa. Neljä päivää ollaan työssä yrityksessä ja yksi päivä on teoriaa ensimmäisestä vuodesta viimeiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Joka kuukausi siellä käydään tärkeä keskustelu oppilaan ja opettajan välillä, kuinka on mennyt, mitä voisi korjata, kuinka oppilas itse on miettinyt, kuinka hän on onnistunut tähän mennessä. Häntä seurataan hyvin aktiivisesti, jotta hän valmistuu sitten kolmen vuoden päästä. Huomioitavaa tosiaan on se, että siellä oppilaat ovat erittäin motivoituneita ja se ammatti, johon he valmistuvat, on se mikä tahansa ammatti, se on arvokas ja tärkeä, ja sitä kulttuuria olisi tosi tärkeä saada myös Suomeen.

Se, mitä oppilailta siellä vaaditaan, on, että heidän pitää myös hakea itse tämä oppisopimuskoulutuspaikka yrityksissä. Nuorisotyöttömyys on 3—3,5 prosentin paikkeilla, eli se ei ole korkea ja syrjäytyneitä on melko vähän. Eli sieltä olisi hyvä myös mahdollisesti saada hyviä käytäntöjä tänne Suomeen oppisopimuskoulutuksessa. Näitä hallitus puntaroi ja oppositiolta saa varmaan erittäin hyviä ja tärkeitä opastuksia myös tähän keskusteluun. — Kiitos.

15.33 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa puheensa loppuosassa otti hyvin esille oppisopimuskoulutuksen. Käytitte niitä esimerkkejä, joita löytyy Sveitsistä, Itävallost, Saksasta. Muistutan kuitenkin siitä, että siellä on vuosikymmenten, jopa vuosisadan perinne tämäntyyppisestä oppisopimuskoulutuksesta, ja siihen ovat myöskin työnantajat sitoutuneet vallan toisella tavalla kuin Suomessa.

Mutta pyysin puheenvuoron sen takia, että itse asiassa tämä teidän puheenvuoronne osoitti sen, missä oppositio on oikeassa. Nyt leikataan ne lähes 200 miljoonaa euroa, ja itse tämä toimintalainsäädäntö ja tutkintouudistus tulevat sitten vuoden tai kahden päästä. Eli itse asiassa mekin olisimme halunneet nyt tätä oppisopimuskoulutusta jo tässä yhteydessä vahvistaa, mutta eipä taida nyt kytkeytyä luonnikkaasti tämän lain käsittelyn yhteyteen.

15.34 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tässä edustaja hyvin viittasi aikaisemmin siihen, että ollaan tekemässä 190 miljoonan uudistusta. Minua hyvin paljon pelottaa se, miksi eduskunnassa ajatellaan, että hallitus säästää ammatillisesta koulutuksesta "vain" 190 miljoonaa. Se on paljon se, sitä sanoo oppositiokin. Mutta tässähan tuli taas todistettua jälleen kerran se, että ammatillisesta koulutuksesta leikattaisiin vain 190 miljoonaa — sehän ei pidä lainkaan paikkaansa. Nyt olisi tärkeää, ministeri, että te kertoisitte täällä, kuinka paljon ammatillisesta koulutuksesta leikataan tällä hallituskaudella. Se olisi reilua edustajia kohtaan, koska epäselvyyttäkin tästä on. Ensinnäkin, tämä kustannustason tarkistus, jota esitetään ensi vuodelle: Miksi sitä ei otettu osaksi tätä 190 miljoonan säästöä? Sen lisäksi, että säästetään 190 miljoonaa, säästetään vielä kustannustasotarkistus, joka on pitkälti lähes 20 miljoonaa. Siis tähän on minusta aika käsittämättömyyksiä, (Puhemies koputtaa) koska kustannustasotarkistus tarkoittaa sitä, että nämä koulut ovat jo säästäneet. Nyt säästätte siis enemmän kuin tämän 190 miljoonaa. Kiky-leikkaukset: ammatillinen koulutus ei saa tätä kiky-hyötyä itselleen, (Puhemies koputtaa) mistä tulee lisää leikkauksia. Ja sitten ovat nämä muut, mitkä liittyvät aikuiskoulutuspuolen säästöihin. (Puhemies koputtaa) Tässä ollaan melkein 260 miljoonassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän, että yritetään edes kutakuinkin pysyä siinä minuutissa. — Siirrytään puhujalistaan, edustaja Tolppanen. Ministeri muutaman puheenvuoron jälkeen sitten voisi taas kommentoida.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

15.35 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on tänään puhuttu myöskin nuorisotyöstä ja etsivästä nuorisotyöstä. Arvoisa ministeri, siihen kannattaa nyt panostaa, ja todella paljon, ja siihen kouluttamiseen, koska näitä etsiviä tullaan tarvitsemaan aika paljon näitten leikkausten jälkeen. Ihmisiä ja pudokkaita tulee olemaan niin paljon, että siellä tarvitaan kenttäväkeä.

Nyt nimittäin hallitusohjelman mukaisista menosäästöistä tulevat voimaan vuodesta 2017 lähtien ammatillisen koulutuksen 190 miljoonan euron menovähennys, yliopistojen apteekkimaksujen 30 miljoonan euron kompensaaation poistuminen ja opintotukiuudistuksen perusteella tehtävät 47 miljoonan euron menovähennykset. Lisäksi kustannustason muutoksen perusteella tehtävän indeksikorotuksen jäädyttämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti laskennallisen rahoitusjärjestelmän ja valtionosuuksien sekä korkeakoulujen osalta vuoteen 2019 saakka ja opintotuen osalta pysyvästi. Kysynkin, ministeri: onko näin? Jos nämä kaikki nimittäin pitävät paikkansa, se tarkoittaa sitä, että tällä hallituskaudella tullaan leikkaamaan kaiken kaikkiaan 3 miljardia koulutuksesta, 3 miljardia, ja se on valtava määrä. Se on niin iso määrä, etten edes pysty kuvittelemaan, kuinka monta satasta tähän käytävälle sopii, jotta saadaan 3 miljardia kasaan. (Jukka Gustafsson: Monta!) — Siihen sopii todella monta. — Tämä on syytä miettiä.

Nyt kun leikataan, tällä hetkellä tiedetään, että tilanne on se, että meillä koulutetaan ihmisiä väärille aloille. Emme kouluta sinne, missä tarvitaan, jostain syystä. Tähän olisi syytä paneutua, arvoisa ministeri, että kouluttaisimme ihmisiä niille aloille, mille koulutusta tarvitaan. Meillä on korkeakoulualoja, meillä on keskiasteen koulutusta, meillä on opistoasteen aloja, missä meillä tarvitaan koulutusta, missä on olemassa kohtaanto-ongelma. Ei ole minkäänlaista järkeä siinä, että koulutetaan ihmisiä aloille, missä ei ole tarjolla työtä. Nyt pitää olla avarakatseinen ja katsoa eteenpäin ja nähdä se, missä tarvitaan ammatillista, hyvää osaamista tulevaisuudessakin.

Me tiedämme sen, että Pisa-tutkimukset kertovat, että suomalaisten opintaso on alentunut, ja me tiedämme, että meillä on poikia, jotka lähtevät peruskoulusta osaamatta lukea. Nämä ovat asioita, joihin arvon ministerinkin pitäisi kiinnittää huomiota todella lujasti. Tämä on aika lailla paradoksaalista, jos ajatellaan, että nyt vaikuttaa siltä, että koulutuksellinen eriarvoisuus kasvaa oppilaiden, koulujen ja kuntien välillä sekä kaikilla koulutustasoilla. Nyt voidaankin sanoa, että ensimmäistä kertaa varmaankin sataan vuoteen koulutustaso on kääntynyt Suomessa laskuun ja näköjään jatkaa laskusuuntausta — ja tämä samana päivänä, kun maahan tulee taloustieteen Nobel. Tämä on paradoksaalista. Minä uskoisin, että Bengt Holmströmkkin olisi ylpeä siitä, jos Suomen eduskunta koulutusasioissa pystyisi laittamaan arvon hinnan edelle, huomaisi sen, että hinta ei ole aina se, joka on se tärkein asia, vaan arvo: Mitä arvoja me arvostamme? Arvostammeko koulutusta vai arvostammeko sitä, että voimme sitten etsiä pudonneita ihmisiä, nuoria, jostakin, jotta he eivät täysin syrjäytyisi elämästä?

Sen lisäksi on yksi asia, johon meidän on syytä kiinnittää huomiota, ja se on maahanmuuttajien koulutus. Siellä oli nytten parituhatta koulutuspaikkaa, mutta se ei varmasti tule riittämään, jos otamme huomioon sen, kuinka paljon maassa on maahanmuuttajia jo tällä hetkellä ja kuinka paljon meille tuli turvapaikanhakijoita vuosi sitten. Nämä ihmiset tarvitsevat koulutusta Suomessa, suomen kielen tai ruotsin kielen opetusta — mieluummin tietysti suomen kielen, koska se on valtakieli täällä, mutta tietenkin riippuu siitä, että jos mennään Närpeeseen, niin siellä täytyy puhua ensimmäisenä kielenä ruotsia. (Mikaela Nylander: Just!) — Senpä myönnän, kyllä. — Mutta sen jälkeen tarvitaan myös ammatillinen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

koulutus ja tarvitaan työpaikka, ja siihen on satsattava. Olen monta kertaa tässä salissa todennut jo aikaisemmin sen, että se, mikä on räjähdysaltista tässä maassa, on se, että on kouluttamattomat nuoret miehet, maahanmuuttajat, maassa raiteilla ja kouluttamattomat nuoret miehet, ihan kotimaiset, kotikutoiset, samoilla raiteilla. Jos ei ole tekemistä, jos ei ole työtä, jos ei ole toimeentuloa, niin silloin me olemme vaikeuksissa. Jos me haluamme, että ihmiset, jotka me otamme tähän maahan, sopeutuvat tähän maahan, me annamme myös koulutuksen ja koulutuksen jälkeen pidämme huolen siitä, että he saavat myös työpaikan.

15.41 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! OECD:n tuore maavertailu on Suomen osalta karua luettavaa. Sen mukaan nuorten syrjäytyminen työstä ja koulutuksesta on Suomessa kovassa kasvussa. 20—24-vuotiaista miehistä yli viidennes on vailla työtä tai ei ole koulutuksessa. Tässä tilanteessa ammatillisesta koulutuksesta kuitenkin leikataan hallituksen kärkihankkeena tuo 190 miljoonaa, ja vieläpä siten, että koulutuksen järjestäjät joutuvat vähentämään opettajia, jo ennestään niukkoja lähiopetustunteja tai opiskelijamääriä. Vaikkapa metallimieheksi, niin kuin täällä on tänään puhuttu, on aika hankala opiskella etänä.

Olisi ollut parempi tapa tarkastella vaikkapa järjestäjaverkkoa koko toisella asteella, esimerkiksi lukiot ja ammatilliset oppilaitokset voisivat saada synergiaetua yhteisten tilojen ja yhteisten opettajien käytön muodossa, niin kuin esimerkiksi korkeakoulusektorilla nyt tehdään. Näin suuri säästö ammatillisesta koulutuksesta on erittäin valitettava, sillä vähintään toisen asteen koulutus on kuitenkin kaikkein paras tie työpaikan saamiseen. Pelkän peruskoulun varassa olevien nuorten aikuisten työura pitenee yli 6 vuodella, kun he saavat koulutuksen.

Tämän lisäksi ajetaan pikkuhiljaa alas myöskin nuorten aikuisten osaamisohjelma, vaikka sen avulla on saatu aikaan todellisia menestystarinoita siitä, kuinka syrjään jääneet nuoret ovat saaneet koulutuksen ja työpaikan ja elämän syrjästä uudelleen kiinni. Juuri kun nämä verkostot on nyt muutaman vuoden aikana rakennettu, nuoret ovat löytäneet tämän ohjelman ja se toimii, niin nyt sitä ajetaan alas vähentämällä 33 prosenttia sen rahoitukselta, 12 miljoonaa euroa. Tämä on mielestäni kyllä ihan inhimillisten voimavarojen tuhlausta.

Tämän tuoreen nobelistimme Bengt Holmströmin, johon tänään on useita kertoja viitattu, mukaan "koulutusleikkaukset ovat älyllinen loukkaus koko tiedeyhteisöä kohtaan. - - Ei riitä, että olemme korkeasti koulutettuja, vaan meidän pitää olla oikealla tavalla ja ehkä laaja-alaisemmin koulutettuja." Mielestäni tämä koskee myös ammatillista koulutusta, ja toivoisinkin, että kuuntelisimme uutta nobelistiamme hiukan tarkemmalla korvalla. Toivoisin hallitukselta, että jo pikkuhiljaa myöntäisitte, että koulutuslupaus on kerta kaikkiaan petetty. Näillä meriiteillä siitä on turha kiemurrella irti.

15.43 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Eloranta puhuu aivan asiaa, ja voi sanoa, että laaja-alaisuus, kuten Bengt Holmström on todennut, on sitä tulevaisuutta, ja siltä osin meillä on hallitus valmistelemassa uudistusta, jossa meillä tulee ammatilliselle puolelle laaja-alaisia tutkintoja. Voi sanoa, että hallitus on ihan siltä osin ottanut semmoisen hyvin tulevaisuuspainotteisen roolin. Samoin meidän nuortemme huomiointi on sitä, ettei puhuta pelkästään tutkinnoista tai organisaatioista, vaan sekin, että otetaan se oppilas- ja nuorikeskeinen asento koko tähän meidän koulutusjärjestelmään, on yksi tapa, jolla me estämme sitä syrjäytymistä yhteiskunnasta. Otamme myös lisää siellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, ja silloin eräällä tavalla myös löytyy ehkä se oma urakin ja polku löytää oma elantonsa, ja sitä kautta pystyy sitten luomaan tulevaisuudessa oman perheen ja, (Puhemies koputtaa) voi sanoa, hyvän elämän.

15.44 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On ihan totta, että ensi vuonna ammatillisessa koulutuksessa mennään kipurajoilla. Siellä on kipupisteitä, joita nyt hallitus, ja toivottavasti myös oppositio, yhdessä yrittää ratkaista. Niitä kipupisteitä on ollut jo pitkään, kun on leikkauksia jouduttu eri hallituksilla tekemään: alueellinen saavutettavuus, kalliiden koulutusalojen tilanne ja se, että lähiopetusta pystytään tarjoamaan riittävästi.

Mutta kun tässä viitataan koulutuslupaukseen ja puhutaan siitä, onko sitä rikottu vai ei, niin kuitenkin siitä täytyy muistuttaa, että tämän osan koulutuslupauksesta myös sosiaalidemokraatit rikkoivat jo vaaliohjelmassaan todeten, että 260 miljoonaa euroa tulisi leikata ammatillisesta koulutuksesta eli enemmän kuin hallitus nyt leikkaa. Me päädyimme inhimillistämään tuon leikkauksen, koska se oli valtavan suuri — eli edellisen vaalikauden summa, vaaliohjelman summa ja sitten vielä täällä varjobudjeteissakin näkynyt summa. Eli siltä osin lienemme samassa veneessä, ja syyttely ei taida viedä ketään eteenpäin.

15.45 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On ihan turha hallituspuolueiden nyt vääristellä tätä sosiaalidemokraattien ehdotusta. Me olemme moneen kertaan sanoneet, että me olisimme lähteneet tekemään rakenteellisia uudistuksia ja tämä pää edellä, arvoisa ministeri ja arvoisa edustaja Puumala. Ja kuinka ollakaan, kyllähän täällä, silloin kun edustaja Puumalaa ei äsken salissa näkynyt, muisteltiin, että viime kaudellahan nämä rakenneuudistukset kaatuivat juuri siihen, kun edustaja Puumala ja silloinen oppositio olivat poissa valiokunnasta, estivät tällä tavalla rakenneuudistusten tulon. Ja yhdyin kyllä siihen toiveeseen, mikä täällä aiemmin debatissa esitettiin, että tällä tavalla kun tämä toteutetaan eli ryövätään rahat pois koulutuksesta ja jätetään omille armoille, niin kannatan sitä, että edustaja Puumala tälläkin kertaa organisoisi sen, että valiokunnassa ei olisi päätösvaltaa tämänkaltaisia hulluja päätöksiä viedä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Otetaan vielä vastauspuheenvuorot, edustaja Puumala ja edustaja Lauslahti, ja sitten siirrytään listaan. — Edustaja Puumala.

15.46 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole varma, viekö eteenpäin se, että käymme tuota läpi. Voimme käydä sitäkin, mutta se ei ehkä tätä keskustelua vie eteenpäin. Aika tarkasti kyllä taitaa kuitenkin aina olla niin, että hallitus omat esityksensä joko vie läpi tai ei vie läpi. Jos oppositio niitä kaataa, niin se varmaan lasketaan sitten vain oppositiolle sulaksi hattuun.

Mutta tähän itse asiaan. Tästä olisi nyt hyvä saada mahtava rautalankaversio: miten se teidän esitys, 260 miljoonaa leikattuna, siis 70 miljoonaa enemmän kuin tämä hallitus leikkaa, olisi jättänyt alueellisen saavutettavuuden rauhaan, miten se olisi jättänyt tämän koulutuskentän rauhaan? Koska nyt te olette keksineet ikiliikkujan ja nyt se pitää patentoida mahdollisimman nopeasti tässä keskustelussa. Te olette keksineet sammon, jolla leikataan 260 miljoonaa, siis enemmän kuin hallitus, ja se otetaan jostakin virtuaalisesta rakenteesta, jostakin ilmasta, vai mistä se otetaan. Tämän kun me saamme patentoituna paperille, niin tästä tulee hyvä (Puhemies koputtaa) tulos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

15.47 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä juuri todettiin, että eivät ne keskiasteen oppilaitokset todellakaan ole virtuaalisia, kyllä siellä hätä on nyt kädessä (Tuomo Puumala: Mistä te olisitte leikanneet?) tämän kaltaisella. Ja on aivan turhaa nyt väaristellä näitä sosialidemokraattien esityksiä, ne on täällä käyty läpi.

Puhemies! Minusta vähän tuntuu siltä, että nyt kun täällä hallituspuolueet johdattelevat keskustelua tällaiseen, niin te yritätte sillä peitellä sen, että te olette tällä hallituskaudella tekemässä kaiken kaikkiaan koulutukseen jättisuuret leikkaukset sen jälkeen, kun lupasitte ennen vaaleja, että koulutusleikkausten aika on ohi — 3 miljardia lisäleikkauksia tämän vaalikauden aikana. Ja puhemies, valitettavasti se ei edes riitä, että te lupasitte ennen vaaleja, ministeri Grahn-Laasonen, että ei leikata koulutuksesta, te lupasitte vaalien jälkeen, että ei leikata. Molemmat lupaukset petettiin. Sitten kun teitte uusia leikkauksia, niin sanoitte, että no nyt ei enää leikata, niin kuinka ollakaan, kolmas lupauksen pettäminen tuli siinä vaiheessa, kun tulivat nämä kiky-leikkaukset sitten, mitkä ovat tänään tässä esityksessä esityslistalla. (Puhemies koputtaa) Eli jälleen kerran uusia leikkauksia koulutukseen.

15.49 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli aivan mielenkiintoisella tavalla esille, millä tavalla SDP toimii. SDP toimii perinteisellä patruunan tavalla, komennetaan kenttää tekemään jotain ja laitetaan rakenneuudistus päälle, (Pia Viitanen: Höpö höpö!) kun taas hallituspuolueissa on lähdetty siitä, että osallistetaan kenttä mukaan, annetaan meidän oppilaitoksille mahdollisuus katsoa, mitkä ovat heidän parhaaksi katsomansa tavat. Se on sitä nykyaikaista, modernia johtamista.

15.49 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt alkaa mennä kyllä keskustelun taso jo aika alas. Täällä nyt keskustellaan siitä, että hallitus tekee tässä nyt väärässä järjestyksessä näitä päätöksiä, että ensin otatte rahat ja sitten muutatte rakenteita. Mutta sitten kun täällä viitataan SDP:n vaaliohjelmaan, niin kai selviö oli se, että ensin tehdään nämä rakenteelliset uudistukset ja sitten katsotaan, mikä se paine on myös kustannuspuolella. Nythän hallitus tekee aivan väärinpäin, ja tästähän täällä teille kritiikkiä annetaan ja tästä täällä kysytään, että minkä ihmeen takia te teette tämän näinpäin, vaikka kaikki toteavat, että tämä on hyppy tuntemattomaan. Tähän voisivat hallituspuolueet nyt vastata: minkä ihmeen takia tämä on valittu nyt näinpäin mentäväksi, kun se muutenkin on jo kohtuullisen vaikea harjoitus, että ammatilliselta koulutukselta otetaan näin paljon rahaa pois?

15.50 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun edustaja Lauslahti totesi, että annetaan oppilaitoksille mahdollisuus itse päättää, miten ne toteuttavat nämä uudistukset ja säästöt, niin ette te todellisuudessa anna mitään sellaista mahdollisuutta. Nyt oppilaitokset ihan oikeasti joutuvat tekemään säästöpäätöksiä tietämättä, mitä on tulossa — uusi rahoituslaki, uusi toimintalaki, joka säätelee tätä toimintaa ja sisältöä. Tuo ei pidä paikkaansa kerta kaikkiansa. Jos se olisi näin, että halutaan osallistaa, niin silloin pitäisi lyödä koko reformi pöydälle ja sanoa, että nyt lähdetään yhdessä rakentamaan, eikä näinpäin, että ensin rahat ja sitten pimeässä yritetään löytää niitä keinoja.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Laukkanen ja sitten vielä edustaja Lauslahti, vastauspuheenvuorot, ja sitten siirrytään listaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

15.51 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä nyt vielä toistan sen asian, että miksi tämä järjestys nyt menee näin niin kuin se menee: koska täältä talousarviokirjasta käy ilmi, että 2018 reformissa tuodaan uudenlainen rahoitusjärjestely, ja se tarkoittaa sitä, että hallitus aikoo edelleen leikata koulutuksesta. Nyt leikataan tämän verran, sitten tulee reformi, jossa rahoitusosuusjärjestelmä muuttuu, ja leikataan lisää. Siitä tässä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sitten vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Lauslahti, ja sitten mennään eteenpäin.

15.52 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvostettu puhemies! Edustaja Nylanderille: kuten ministeri jo täällä aikaisemmin totesi, reformia ei ole valmisteltu nor-sunluotornista ministeriöstä, vaan kenttä on ollut mukana luomassa niitä nuotteja, (Mikaela Nylander: Ei ole ollut!) joilla uudistusta tehdään. Pitkälti monet jo tietävät, ja niistä on myös ollut paljon julkisuudessa. Että ei täällä ole piiloteltu niitä asioita. Ja siltä osin voi sanoa, että — esimerkkinä otetaan nämä laaja-alaiset tutkinnot: laaja-alaisista tutkinnoista on avoimesti puhuttu, ja ne ovat myös listattuna — ei se ole mikään sellainen asia, joka putkahtaa jostain joku päivä, vaan se on jo tiedossa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt listaan, puhujalistaan. — Edustaja Alanko-Kahiluoto.

15.53 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri ja kansanedustajat! Opetusministeri esitteli mielestäni huolestuttavan huolettoman oloisena näitä hallituksen jo päättämiä valtavia leikkauksia ammatilliseen koulutukseen — puhumme siis 190 miljoonan euron säästöistä ensi vuoden alusta lukien. Mutta ihmettelen sitä, miksi tämä valtava leikkaus ei tunnu lainkaan ahdistavan opetusministeriä.

Käytännössä on siis laskettu, että tämä summa tarkoittaisi esimerkiksi 18 000 ammatillisen koulutuksen opiskelupaikan vähentämistä verrattuna nykytilanteeseen, mikä on todellakin kolmannes nuorisoikäluokan aloituspaikoista. Tämä tarkoittaisi myös valtavaa leikkausta aikuisten ammatilliseen koulutukseen, mutta tähän ministeri ei mielestäni viitannut puheenvuorossaan sanallakaan, mitä ihmettelin.

Joka tapauksessa ammatillisen koulutuksen leikkaukset tarkoittavat sitä, että opetusryhmiä kasvatetaan, lähiopetuksesta luovutaan, ja eniten opetuksen laadun heikentämisestä kärsivät ne opiskelijat, jotka tarvitsisivat tukea opinnoissa pärjäämiseen. Ja tämä todellakin samaan aikaan kun joka viides suomalainen alle 26-vuotias nuori mies on jo nyt ilman toisen asteen tutkintoa. Eli käytännössä yhteiskunnan kahtiajako syvenee.

Ihmettelin kovasti sitä, että ministeri kielsi, että nämä mämmuttimaiset leikkaukset vaikuttaisivat mitenkään heikentävästi opetuksen laatuun, koska säästöjä voidaan hakea monia reittejä hyödyntäen. Se, mitä nämä reitit sitten ovat, jäi epäselväksi. Ministeri kyllä totesi, että voidaan säästää seinistä — aivan kuin emme ymmärtäisi, mitä tämä seinistä säästäminen tarkoittaa. Sehän tarkoittaa sitä, että käytännössä suljetaan toisen asteen oppilaitoksia, ja etenkin tämä koskettaa suurten kaupunkien ulkopuolisia seutuja ja tarkoittaa sitä, että omalta paikkakunnalta ei välttämättä enää toisen asteen opiskelupaikkaa siis löydy. Eriarvoisuus kasvaa, ja alueellinen tasa-arvo heikkenee. Käytännössä iso osa nuorista syrjäytetään koulutuksesta, työelämästä ja yhteiskunnasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Ja on hyvä, että työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön tässä tilanteessa panostetaan. Se on itse asiassa välttämätöntä kaikkina aikoina, koska aina osa nuorista putoaa koulutuksesta syystä tai toisesta. Mutta ei työpajatoimilla ja etsivällä nuorisotyöllä näitä leikkauksia tyhjäksi tehdä. Se on valitettava tosiasia.

On myös niin, että ammatillisen osaamisen lasku ja osaavan työvoiman tietoinen vähentäminen heikentävät myös työllisyyttä ja meidän mahdollisuuksiamme sukeltaa ulos talouden taantumasta.

Mutta kuten on todettu tässä keskustelussa, niin kaikkein järjestömintä on se, että hallitus menee leikkaukset edellä ja uudistaa vasta sen jälkeen, eikä opetusministeri ole kyetty vastaamaan eduskunnalle, miksi hallitus toimii näin järjestömästi, vaikka täällä on monissa, lukuisissa eri puheenvuoroissa tivattu vastausta tähän väärään marssijärjestykseen.

Eilen palkittu suomalainen taloustieteen nobelisti professori Bengt Holmström on todennut, että istuvan hallituksen valtavat leikkaukset syövät erityisesti nuorten tulevaisuuden edellytyksiä. Näin ne tekevät, eikä opetusministerin retoriikka muuta tätä tosiasiaa muuksi.

Kaikkein surullisinta minusta on se, että meillä on nyt Suomessa hallitus, jonka tietoisena tavoitteena tuntuu olevan laskea koulutuksen tasoa ja laatua. Tämä ei lupaa hyvää meille kansakuntana, eikä se luo nuorten tulevaisuuteen sitä valoa, jonka he tarvitsisivat, myös he tarvitsisivat, jaksakseen tänä vaikeana aikana taantumasta läpi.

Suomea on pitkään voitu pitää koulutuksellisen tasa-arvon mallimaana, mutta hallitus on nyt romuttamassa tämän tietoisesti — siltä näyttää. Sivistykseen ja osaamiseen investoiminen tuottaisi itsensä moninkertaisesti takaisin, kun taas syrjäytymisen kustannukset tuovat yhteiskunnalle miljoonien eurojen ylimääräisiä menoja.

Arvoisa puhemies! Me kävimme viime viikolla eduskunnassa keskustelun rasismiin ja ääriliikkeiden toimintaan puuttumisesta. Ja keskustelu oli värikästä, mutta hallituspuolueiden jäsenet pitivät mielestäni myös hyviä, rakentavia puheenvuoroja, kuten kaikkien ryhmien edustajat. Itse ajattelen, että eduskunnan pitäisi käydä ajankohtaiskeskustelu myös koulutuksen tasa-arvosta: miksi siitä on mielekästä pitää kiinni kaikkina aikoina, ja miten siihen kaikkein parhaiten päästäisiin? Ehkä me kaikki oppisimme tästä keskustelusta jotakin.

15.58 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Haluan myös tuoda esille, että nyt marssijärjestys on väärä. Olisikin kovin kohtuullista kertoa, että kun näin kovalla kädellä leikataan, miten se oikeudenmukaisesti tulisi tehdä. Selvitin vähän esimerkiksi Pirkanmaalla, millaisia ajatuksia siellä on: Jos tämä leikkaus suoritettaisiin kokonaan aloituspaikkoja vähentämällä, niin se tarkoittaisi noin 800 aloituspaikan vähentämistä. Mutta koska maakunta kasvaa ja tarvitaan aloituspaikkoja ja tässä tilanteessa olisi vastuutonta jättää nuoria koulutuksen ulkopuolelle, niin ei ole lähdetty leikkaamaan aloituspaikoista vaan koulutuksen järjestäjät ovat pakotettuja leikkaamaan opetuksen laadusta, lähiopetuksesta ja opetushenkilöstöstä, koska nämä säästöpäätökset ovat niin merkittäviä.

Asiaa tulisikin näiden miljoonien sijaan tarkastella nuorten, näitten opiskelijoitten näkökulmasta. Käytännössä tämä leikkaus tarkoittaa, että esimerkiksi matematiikan ja englannin perustaidot tulisi opetella ihan muutamassa kymmenessä tunnissa. Mielestäni tämä tarkoittaa yksiselitteisesti sitä, että näiden opiskelijoiden jatko-opintokelpoisuus vaarantuu. Kysyisinkin ministeriltä: millä tavoin te varmistatte, että näillä opiskelijoilla on tasavertaiset mahdollisuudet päästä jatko-opiskeluihin?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Toisaalta mielestäni pitäisi myös tarkastella nimenomaan osaamistason ja työllistymisen näkökulmasta, kun otetaan huomioon nämä työelämän muutokset tällä hetkellä: millä tavoin te varmistatte, että osaamistasoa ja jatko-opintokelpoisuutta ei vaaranneta näillä merkittävillä leikkauksilla?

16.00 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Minusta on selvää, että puhuttaessa koulutuksesta myös rakenteellisia uudistuksia tarvitaan. Se koskee koko toista astetta, ja se koskee myös korkea-astetta, ja näillä uudistuksilla olisi mahdollista niin saada aikaan kustannussäästöjä kuin ennen kaikkea madaltaa kustannusten nousupainetta. Keskeinen kysymys on, että miten näitä uudistuksia sitten tehdään.

Täällä on paljon puhuttu jo siitä, mitä tässä asiassa viime hallituskaudella tehtiin, ja silloinhan tämä toisen asteen rakenteellinen uudistus todella koski koko toista astetta: ei ainoastaan vain ammatillista puolta, vaan siinä oli myös yleissivistävä puoli mukana. Ja voi oikeastaan sanoa, että kyllä se kaikkien puolueiden vika taitaa olla, että tämä asia on nyt tällä vaalikaudella täällä meidän edessämme. (Mikaela Nylander: Ei meidän!) — No, eivätköhän siihen kaikki ole varmaan syyllisiä omalta osaltaan.

Mutta sitten tullaankin siihen mielenkiintoiseen kysymykseen, että kun todella kävi niin, että viime kaudella tämä loppumetreillä sitten kaatui ja jäi vähän elämään ilmaan, niin ainoastaan yksi puolue, ainoastaan yksi puolue, uskalsi omassa vaaliohjelmassaan todeta, että tämä toisen asteen rakenteellinen uudistus niine säästöineen tullaan viemään läpi seuraavalla kaudella — ainoastaan yksi puolue — ja siitä täällä nyt sitten SDP:tä syytetään. Siinä kun muut täällä lupasivat kovaan ääneen, että koulutuksesta ei leikata sentin senttiä, esiinnyttiin kivojen kylttien kanssa, niin yksi puolue uskalsi vaaliohjelmassaan todeta, että se toisen asteen rakenteellinen uudistus tullaan toteuttamaan. (Mikaela Nylander: Mekin!) Ja nyt niitä puolueita täällä arvostellaan, jotka uskalsivat tämän rehellisesti todeta. Se suuri ero siinä todella on, että se koskee koko toista astetta, ei pelkästään ammatillista koulutusta, ja myös niin, että ensin katsotaan tämä lainsäädäntöpuoli, toimintamallipuoli, ja sen jälkeen palataan sitten siihen rahoitukselliseen osuuteen.

On hyvä varmaan muistaa, että kun näistä koulutusleikkauksista puhutaan, niin todella kaikki meistä varmaan ennen vaaleja näistä puhuivat, mutta jotkut puhuivat myös vaalien jälkeen, että koulutuksesta ei tulisi leikata, kuten esimerkiksi opetusministeri. Ja nyt sitten jos palataan tähän asiaan, niin tässähän hallituksen suurin virhe on siinä, että rahat lähtevät ensin ja rakenteet muuttuvat vasta sen jälkeen. Se on se keskeinen kysymys, mihin täällä melkein jokaisessa puheenvuorossa on puututtu, ja myös se keskeinen kysymys, mihin hallitukselta haluttaisiin nyt selkeä vastaus, on, että minkä ihmeen takia ensin pitää viedä rahat ja sitten vasta muutetaan lainsäädäntöä, kun kaikki järki sanoisi, että totta kai tällainen rakenteellinen uudistus tehdään siten, että ensin muutetaan lainsäädäntöä ja sen jälkeen katsotaan, miten se vaikuttaa myös kustannuspuolella. Olisi myös ollut mahdollista, että tämä taakka, mikä koskettaa näitä säästöjä, olisi jakaantunut tasaisesti koko toiselle asteelle eikä niin, että ammatillinen koulutus joutuu kantamaan kaiken taakan.

Mitä sitten tulee siihen, että kun rahat todella lähtevät ensin, ennen kuin lainsäädäntö muuttuu, niin nämä uhkakuvat, mitä tänäänkin täällä salissa useampi on tuonut puheissaan ilmi, ovat todellisia. Se suuri huoli näkyy myös lausunnonantajilla. Keskeistä on, että voi sanoa, että tämä tulee vaikuttamaan siihen, että aloituspaikat tulevat vähentymään, lähiopetus tulee vähentymään, henkilökuntaa tullaan irtisanomaan ja näin ollen kyllä opetuksen laatu kärsii. Ja tätä ei muuta muuksi se, että täällä todetaan, että nyt koulutuksen järjes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

täjät saavat itse päättää. No, näistä keskeisistä elementeistä koulutuksen järjestäjät tulevat säästämään. Kysymys on siitä, kuinka paljon on aloituspaikkoja, kuinka paljon henkilökuntaa, kuinka paljon annetaan opetusta, ja sitten on vielä se tilakysymys, että missä tiloissa opetetaan. Näistä nämä säästöt tuleaan repimään.

Kaiken kaikkiaan tässä otetaan kyllä turhan suuri riski ja tässä todella syntyy tämmöinen hyppy tuntemattomaan siltä osin kuin säästöt tehdään ensin ja sitten vasta muutetaan lainsäädäntöä. Tämä ei kyllä missään määrin helpota nuorten asemaa ja uhkaa kyllä osaa-mistasomme laskua. Näiltä osin toivoisin, että hallitus vielä harkitsisi tätä etenemistapaansa tässä asiassa tai ainakin kertoisi nyt vastauksen siihen kysymykseen, että minkä ihmeen takia tämä tehdään juuri näinpäin.

16.06 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Se, mitä me tässä käsittelemme, on puhdas leikkaus. Se on säästöpäätös: 190 miljoonaa euroa ammatilliseen koulutukseen. Eikä siinä vielä kaikki, sen päälle kiky-sopimuksen myötä vastoin odotuksia tulleet lisäleikkaukset koko koulutuskenttään — eikä vain koulutuskenttään vaan myös teattereille, orkestereille ja museoille.

Se, mitä me tässä kritisoimme, ministeri, on todellakin se, että tässä mennään nyt väärä päälle. Nyt olisi syytä laatia laki, joka ohjaisi näitä säästöjä, eikä mennä tällä villin lännen meinillä, joka pahimmillaan jättää jälkeensä nuoria, jotka putoavat vaille koulutuspaikkaa, alueita, joilla ei nuorilla ole mahdollisuutta omaa elämänsä rakentaa. Laki ensin ja sen mukaan tarpeelliset säästöt, mikäli niitä tarvitaan.

Mutta, puhemies, ihmetyttää kyllä hallituksen ansioluettelo koulutuksen suhteen. Kailta tasoilta nyt leikataan: varhaiskasvatuksesta, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisesta koulutuksesta. Täällä on aivan syystä vedottu taloustieteen Nobel-palkinnon saaneeseen Bengt Holmströmiin, joka on todennut, että nämä säästöpäätökset ovat älyllinen loukkaus koko tiedeyhteisöä kohtaan. Tämä pieni maa ei voi muulla pärjätä kuin osaamisella ja korkealla osaamisella ja oikein kohdistetulla osaamisella. Se on tärkeä viesti, joka tuntui nyt olevan yksimielinen viesti koko tutkijayhteisöltä maamme hallitukselle.

Puhemies! Kannan huolta myös siitä, että ammatillinen aikuiskoulutus ajetaan alas. Juuri nyt, kun me peräänkuulutamme työmarkkinoille joustoja, ihmisille riskinotto-kykyä ja uskallusta, oli se oikea aika ajaa ammatillinen aikuiskoulutus alas, kun ihmisillä pitäisi olla sekä mahdollisuuksia että rohkeutta tarttua uuteen, kouluttaa itsensä uudelle alalle, lähteä uudelle paikkakunnalle uuden työn perään? Nyt, puhemies, tarvitaan nimenomaan ammatillista aikuiskoulutusta ja ylipäänsä panostamista sivistykseen, osaamiseen ja koulutukseen.

16.08 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen, olen yrittänyt kuulla hyvin tarkkaan ja tiukasti vastauksen tähän yhteen kysymykseen, joka on tullut lähestulkoon jokaisessa puheenvuorossa: Miksi te säästätte ensin 190 miljoonaa euroa toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta ja vasta tämän jälkeen lähette rakentamaan reformia ja uutta rahoitusjärjestelmää? Mikä on tämä logiikka tälle toimintamallille, mitä te nyt hallituksessa toteutatte? Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, niin Etelä-Karjalassa kuin kaikkialla muuallakin Suomessa, että oppilaitten lähiopetustunteja vähennetään, yt-neuvotteluja käydään, henkilöstöä irtisanotaan, opiskelijoiden tukipalveluita heikennetään, oppilaiden ja nuorten koulutuksen laatu heikkenee, ja käytännössä tämä tulee tarkoittamaan sitä, että niiden nuorten, joittenka oppimiskyky tarvitsisi tukea, valmiudet oppia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

heikkenevät, ja sitä kautta kasvaa myös eriarvoisuus tässä opetuksessa ja oppimisessa, ja se tarkoittaa myös työelämään sitä, että kaikki nuoret eivät tämän ammatillisen koulutuksen kautta työllisty samalla lailla työmarkkinoille kuin heiltä odotetaan.

On yksi ryhmä, ministeri Grahn-Laasonen, joka täällä on jäänyt keskustelematta mutta joka on minua huolestuttanut, ja silloin ministeri Kiurun ja ministeri Gustafssonin aikana puhuin heidän kanssaan tästä paljon, kun viime kaudella valmisteltiin reformia, ja silloin tähän asiaan puututtiin paljon. Kyse on erityistä tukea tarvitsevista nuorista. Meillä on tällä hetkellä noin 22 000 erityistä tukea tarvitsevaa nuorta, joista noin 4 000 opiskelee erityisoppilaitoksissa. Näistä 22 000:sta nämä 18 000 nuorta tarvitsevat erityistä tukea omaan oppimiseensa, ja he saavat sitä muissa oppilaitoksissa muiden oppilaitten rinnalla. Riskinä on nyt se, että kun te leikkaatte nämä 190 miljoonaa euroa, niin tämä kohdistuu juuri näihin nuoriin, jotka tarvitsisivat enemmän tukea. Meillä on tällä hetkellä jo selkeästi alueita, joilla ei tarjota näille nuorille tutkintoon johtavaa koulutusta. Näillä nuorilla, jotka tarvitsevat erityistä tukea, on riski — tai ihan käytäntö, ei riski vaan se on tänä päivänäkin käytäntö, johonka viime kaudella pyrittiin hakemaan ratkaisua — se, että heidän tarvitsee ehkä matkustaa satoja kilometrejä saadakseen itselleen ammatillisen tutkinnon.

Tästä syystä viime kaudella tämän reformin yhtenä ajatuksena oli se, että kehitetään ja mahdollistetaan, että jokaiselle nuorelle, jos hänellä on edellytyksiä, turvataan mahdollisuus saada ammatillinen tutkinto. Mitenkä te nyt tässä säästöpainneessa, tämmöisessä uudistuksessa turvaatte, että nämä nuoret saavat itselleen ammatillisen tutkinnon kotoa käsin eikä heidän tarvitse matkustaa? Esimerkiksi Etelä-Karjalasta matkustetaan 200 kilometrin päähän Liperiin, Jyväskylään tai Espooseen, ja nyt siellä omaehtoisesti halutaan tukea tässä ja tehdään omia ratkaisuja.

Olette puhunut myös työpajoista. On aivan totta, että työpajoihin kohdistetaan rahoitusta, siten että se pysyy tämän vuoden tasolla. Se on hieno asia, mutta nyt suurena ongelmana on se, ettei työpajoille tule nuoria, ja syynä tähän on se, että hallitus leikkaa palkkatukea sekä rakentaa sellaista lainsäädäntöä, ettei esimerkiksi kunnallisiin työpajoihin enää nuoria pystytä työllistämään. Kaikista työpajoista 60 prosenttia on kunnallisia työpajoja, ja nyt tämä TEMin lainsäädäntö tulee tarkoittamaan kunnallisille työpajoille sitä, että jos kunnassa esimerkiksi käydään yt-neuvotteluja vaikka yhdenkin henkilön kanssa, on lomautuksia tai irtisanotaan, niin tämä kunta ei saa omalle työpajalleen työllistää nuoria. Tämä on tehnyt sen riskin, että nyt meillä eri puolilla Suomea kunnalliset työpajat eivät saa palkkatukea tähän työllistämiseen. Sitä kautta huolimatta siitä hyvästä tahdosta, mikä teillä ministeriössä on ollut turvata työpajojen perusrahoitus, ei ole palkkatukea eikä ole nuoria, jotka sinne voisivat mennä. Samanaikaisesti te leikkaatte järjestöjen palkkatukea puolella, mikä käytännössä tarkoittaa myös sitä, että näihin työpajoihin ei tule nuoria. Tästä syystä toivoisin, että kävisitte ministeri Lindströmin kanssa keskustelua, että nämä lainsäädännöt tukisivat sitä teidän ajatustanne, että työpajat voisivat aidosti työllistää nuoria täysipainoisesti ja järjestöt voisivat olla tukemassa myös näitten nuorten työllistymistä palkkatuella.

16.14 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Nämä muutamat ajatukset olisi varmaan ehtinyt tuossa paikallakin puhua, mutta puhun nyt varmuuden vuoksi tästä.

Täällä on puhuttu näistä leikkauksista, ja ne eivät ole varmaan kenenkään mieleen. Ne ovat aika mittavia — niin kuin tuolla lausunnonantajillekin on sanottu, että kukaan ei näistä pidä. Mutta sitten ovat myös lausunnonantajat pitäneet perusteltuna, että koulutuksen järjestäjät voivat itse kohdentaa omalla päätöksellään nämä sopeuttamistoimenpiteet. Ne-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

kään eivät varmaan käytännössä ole mitään helppoja. Ja sitten useat lausunnonantajat ovat huolissaan myös leikkausten vaikutusten heijastumisesta koulutukseen pääsyyn, ja aina se on hyvin hankalaa niille, jotka asuvat tuolla syrjäkylillä.

Ihan muutamia ajatuksia siitä, kun olen seurannut lastenlapsieni elämää, kun he ovat 15—16-vuotiaina lähteneet koulutukseen. Ensinnäkin on tullut selkeäksi se, että koulutuksen päällekkäisyys pitää poistaa. Sitä tapahtuu. Nyt läheiseni meni opiskelemaan, ja sitten hän meni toiseen kouluun, ja siellä puhuttiin juuri niitä samoja asioita, niin että opiskelijat turhautuvat. Että kun tätä reformia tehdään, niin pitää myös puuttua siihen, että sitä päällekkäisyyttä on.

No, sitten täällä on myös puhuttu, että lisätään työpaikalla tapahtuvaa oppimista, niin sanottua oppisopimuskoulutusta, mutta sitäkin olen seurannut omassa yrityksessäni, että sekään ei ole ongelmatonta, että siinä pitää olla työnantajan aina mukana. Se ei ole taloudellisesti eikä muutenkaan, hallinnollisesti, mitenkään helppoa.

Ja myös se, mistä niitä säästöjä tehdään, kun näitä toimenpiteitä tehdään: hallintoa pitäisi keventää, byrokratiaa vähentää, ja niitä turhia seiniä ei tietysti tarvita, muuten kuin tarpeeksi.

Mutta tiedämme myös, että maailman ja myös meidän pienen Suomen on satsattava tähän teknologian kehitykseen, robotisaatioon, keinoälyyn ja kaikkiin. Meidän on oltava ketteriä, emmekä kukaan tiedä, minkälainen on meidän Suomemme ja kouluympäristömme 10—20 vuoden päästä. Ja osaaminen, niin kuin työntekokin, monta kertaa vanhenee nopeasti monissa tehtävissä. Eli meidän opiskelijoiden ja opettajien ja koulumaailman on jatkuvasti uudistettava ja tehtävä uudistuksia, jotta pysyisimme tämän kehityksen mukana. Ja niin kuin viime kaudellakin puhuttiin, tämän opiskelun pitäisi tähdätä juuri, niin kuin sitä ammattikoulutukseksi sanotaan, työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin.

Ja kun puhutaan sitten näistä syrjäseutujen nuorista, muistan viime kaudella, että minäkin toivoin, että nämä, jotka menevät sitten toiselle asteelle, pääsisivät lähiopetukseen. No, kukaan meiltäkään ei pääse 10—20 kilometrin päähän, vaan ne ovat noin 100 kilometrin etäisyydellä. Ja jos puhun lasten suulla, niin heille se on ihan automaattista, että he ovat suuremmassa kaupungissa, heillä on siellä se ystäväpiiri ja on sitä yhteisöllisyyttä koulun jälkeenkin. Että minä ajattelin, kuinka he tulevat toimeen, mutta vanhempien ajatukset olivat turhia. He haluavat tosiaan olla tämmöisillä suurilla paikkakunnilla, missä on enempi opintopolkuja, ja kun ajattelenkin tätä tulevaa reformia, kuinka sen nyt käykään, niin olisi tärkeätä, että nämä opintopolut voisivat muuttua hyvin nopsasti juuri työelämätehtäviäkin varten.

Ja sitten myös tämä on keskusteluttanut, että esimerkiksi ammattikoulut ovat tänä päivänä kolmevuotisia. Täytyy sanoa, että siellä on monta kertaa joutenoloa, niin että jospa olisi esimerkiksi kaksi vuotta tiivistä opiskelua, niin kuin täällä on puhuttu. Ja yhdyn niihinkin edustajiin, että sen pitäisi olla sitä lähiopiskelua, pitäisi olla niille opiskelijoille, joidenka opiskelu ei ole niin virtaviivaista, niitä tukihenkilöitä, kuraattoreita ja psykologeja, jotta tämä koulunkäynti olisi hyvää. Eli tästä pituudestakin voitaisiin puhua.

Kaiken kaikkiaan luulen, että tämä koulutusmaailma tulee tässä vuosien ja vuosikymmenten jälkeen muuttumaan. Nämä olivat tämmöisiä omia ajatuksia, että nämä säästöt ovat hirvittäviä, mutta sitten nähdään, mitä tulevat vuodet tuovat tullessansa ja mitä uudet hallitukset tekevät myös koulutuksen puitteissa, kun tiedetään, että Suomi on velkaantunut ja joka paikasta pitäisi nipistää, joka hallinnonalalta pitäisi nipistää. Tietysti tämä koulutus on tärkeätä, että me olisimme sivistysvaltio täällä Suomessa. Jos kaikki rahat laitetaan pois,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

niin ei sitä mahdollisuutta ole, mutta uskon, että kun hyvällä yhteistyöllä koulutusjärjestäjien ja oppilaitten ja muiden kanssa keskustellaan, niin meidän opiskelijoista tulee sitten entistä viisaampia myös ympäri maailmaa, niin kuin täällä on hehkutettu tätä talouden Nobel-palkinnon saajaa tälläkin hetkellä.

16.20 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Olen ollut nyt koko ajan täällä istuntosalissa, kun tätä keskustelua on käyty, ja muun muassa opetus- ja kulttuuriministeri Grahn-Laasonenkin on ollut kiitettävästi paikalla. Tämä keskustelu, mitä nyt on käyty, on lähestynyt tätä ammatillista koulutusta erilaisista näkökulmista. Totta kai se pääkysymys nyt on ollut tämä iso säästö, mikä ammatilliselta koulutukselta tehdään, ja nyt käyty keskustelunkin on osoittanut, miksi tämä toimintatapa on väärä, että ensin viedään rahat ja sitten tulee muu lainsäädäntö ja uusi tutkintouudistus. Jos ajattelen, että joku henkilö lukee nämä kaikki käytetyt puheenvuorot, niin ajattelin tästä näkökulmasta tehdä muutaman reunamerkin, lähinnä tämmöisestä sosialidemokraattisesta viitekehyksestä koskien ammatillista koulutusta.

Haluan todeta sen, että meidän tutkintojärjestelmä ja koulutusohjelmathan ovat jääneet ajastaan jälkeen, ja sen takia tätä ammatillisen koulutuksen reformia ja uudistusta on tehty jo monta monta vuotta. Nykyisin ammatilliseen koulutukseen hakeutuva nuori, siis peruskoulun päättävä nuori, joutuu valitsemaan ammattialansa yli sadasta vaihtoehdosta ilman, että hänellä on päivääkään työkokemusta alalta. Tämä järjestelmän monimutkaisuushan sitten johtaa monella hyvin mahdottoman valinnan tekemiseen, kun ammattialatkin ovat tiukasti rakennettuja. Mielestäni — ja sosialidemokraattienkin mielestä, uskallan sanoa näin — tätä ammatillista koulutusta tulisi ja tulee uudistaa siten, että opiskelija hakeutuisi nykyistä laajempiin alakohtaisiin kokonaisuuksiin ja koulutuksen edetessä sitten opiskelija voisi valita, mihin ammattiin ja millaisiin tehtäviin hän haluaisi alan sisällä erikoistua. Tämähän helpottaisi huomattavasti hakeutumista ammatilliseen koulutukseen ja myöskin opiskeluun ohjausta.

Sitten minä haluan vielä kolmannen kerran tämän keskustelun aikana korostaa ja toistaa riittävän kontaktiopetuksen merkitystä. Tällä ryhmässä tapahtuvalla oppimisella sekä yhteisöllisyydellä on myös tärkeä merkitys. Jos nuori 16-vuotias tosiaan opiskelee sen perjantapäivän tai enemmänkin kotona, niin voidaan aidosti kysyä, kuinka moni sen aikansa käyttää opiskeluun ja hyödyksi. Sen takia riittävän kontaktiopetuksen määrä, opiskelijoitten laaja-alainen osaaminen ja jatko-opintokelpoisuus on nyt turvattava jatkossa, kun tätä ammatillista koulutusta uudistetaan. Ja liittyen tähän kontaktiopetukseen kannan huolta siitä, että uudistus ja kehitys tapahtuu laatu edellä, ammattitaito, osaaminen edellä.

Työssäoppiminen on tärkeä asia, tärkeä osa ammatillista koulutusta, mutta korostaisin kuitenkin sitä, että tällainen työvaltaistaminen ei vastaa kaikkiin tulevaisuuden työelämän osaamistarpeisiin. Tämän vuoksi tutkinnon perusteitten tulee olla riittävän laaja-alaisia, jotta ne antavat, käytän mielelläni termiä "hyvän ammattisivistyksen", ja se sitten pitää sisällään myöskin sen, että se antaa eväät elinikäiseen oppimiseen.

Ehkä nämä halusin tässä yhteenvedonomaisesti todeta, kun emme voi käsitellä nyt reformia kokonaisuudessaan vaan lautanen kerrallaan.

16.25 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä nyt tämä hallitus on viemässä Suomea täysin väärään suuntaan. Nämä leikkaukset koulutukseen ja tutkimukseen ovat romuttamassa itse asiassa koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

Minä ymmärrän, että ministerin taakka on tällä hetkellä kova, nimittäin nyt kun hallitus esittää julkisen talouden suunnitelmassaan useita leikkauksia eri hallinnonaloille, niin niistä kuitenkin valtaosa näkyy jostain kumman syystä tulevan OKM:n hallinnonalalle. Kumulatiivisesti opetuksesta, koulutuksesta ja tutkimuksesta leikataan nyt sitten lähes 3 miljardia euroa. Ja samanaikaisesti okei, kärkihankkeita rahoitetaan 300 miljoonalla eurolla, mutta hallitus tuntuu vievän kymmenen kertaa enemmän kuin antaa kärkihankkeisiin rahaa, siis tällä kehyskaudella kaikkienensa.

Sitten minä ihmettelen suunnattomasti, että täällä puhutaan reformista. Mikä ihmisen reformi? Onko nyt suomen kielessä mennyt jotakin sekaisin, kun nyt tuntuu siltä, että reformi tarkoittaa yhtä kuin leikkaus? Minä olen ymmärtänyt tuon reformi-sanan sitten varmasti aivan väärin joskus aikaisemmin.

Lisäksi vielä, kun puhutaan tästä aikuiskoulutuksesta, niin tällä hetkellä kun maassa on liki puoli miljoonaa työtöntä ihmistä, 340 000 on työttömiä työnhakijoita, ja tuommoinen 130 000 on työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä, se tarkoittaa sitä, että he ovat työttömiä, ja vaikka he ovat työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä, he eivät ole työelämässä eivätkä saa palkkaa, niin tämä on muistettava. Siitä huolimatta hallitus haluaa lyhentää tukia 19 kuukaudesta 15 kuukauteen. Tuen perusosaa pienennetään 15 prosentilla, vuonna 2016 eli nyt tuen määrä oli 32,68 euroa, ja se on pienentymässä 27,78 euroon. Aikuiskoulutuksen rahoitus pohja muuttuu siten, ettei valtio rahoittaisi enää palkansaajan aikuiskoulutustukea vaan tuki rahoitetaan kokonaisuudessaan Työttömyysvakuutusrahaston toimesta. Näinkö nyt sitten tapahtuu?

Onko nyt sitten sillä tavalla, että siinä tilanteessa, kun ihmiset ovat työttöminä...

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että puhuja tulee jatkamaan puhujakorokkeelta. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle)

Onko nyt sitten niin, arvoisa ministeri, että nyt tällaisilla puheilla, hienoilla puheilla, halutaan ikään kuin paikata asioita, kun pitäisi tehdä asioita? Nyt kun meillä on paljon työttömyyttä, meidän pitäisi antaa sellaista koulutusta ihmisille, että ihmiset pääsisivät töihin ja saisivat sellaisen työpaikan, josta saisi palkkaa, jolla elää. Siitä ei tule yhtään mitään, että ihmisiä koulutetaan alipalkkattuihin töihin, töistä pitää saada aina semmoinen palkka, millä tosiaan tulee toimeen.

Nyt on tietysti niin, kun puhutaan aikuiskoulutuksesta, että se on aina työttömyyden ennaltaehkäisyä, työttömyyden katkaisemista, ja se on tulevaisuuteen suuntaamista. Nyt haluaisin tietää, millä tavalla tämä aikuiskoulutus tullaan hoitamaan tästä eteenpäin. Oppisopimus ei ole ainoa ratkaisu, se on yksi ratkaisu, mikäli se johtaa työhön. Oppisopimus ei tarkoita sitä, että aikuisena opiskellaan työpaikalla ja jäädään sen jälkeen työttömäksi. Oppisopimuksen perimmäinen tarkoitus on se, että työnantaja kustantaa osan tästä koulutuksesta ja antaa sen käytännön koulutuksen siinä työpaikalla ja sen jälkeen kun oppisopimus on käyty läpi, jää työpaikka, jossa tehdään töitä eteenpäin. Niin sen pitäisi toimia, ja tämä pitäisi muistaa. Ja tämäkään ei ole ilmaista. Silloin jos me vannomme oppisopimuksen nimiin, niin siihen täytyy myöskin antaa määrärahat, että sitä voidaan tehdä.

Aikuiskoulutus tässä maassa on erittäin tärkeää. Meillä on aivan liikaa syrjäytyneitä aikuisia. Meillä on työttömien lisäksi semmoinen 50 000 ihmistä, joista me emme edes tiedä, missä he ovat. Me tiedämme, että he ovat hengissä, ja me tiedämme, että he ovat Suomessa. Mutta me emme tiedä, missä he ovat. He ovat todellisia syrjäytyneitä. Meillä on vi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

rallisesti jopa asunnottomina 8 000 ihmistä, epävirallinen luku on siinäkin kolminkertainen. Nämä kannattaa pitää mielessä, silloin kun näistä asioista puhutaan.

16.30 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan tästä samasta asiasta, mitä edustaja Tolppanen äsken tuossa kuvasi tämän aikuiskoulutuksen osalta, haluaisin itsekkin kysyä: Kun me tiedämme, että meillä on tällä hetkellä noin 110 000 alle 30-vuotiasta nuorta aikuista, joilta puuttuu tämä ammatillinen tutkinto, ja heidän tilanteensa tulee entisestään vaikeutumaan näitten säästöjen perusteella, kun oppilaitokset tekevät näitä säästöjä, ja nyt meillä on ongelmana se, että on luonnollista ja minusta inhimillistä, että nämä oppilaitokset kohdistavat nämä aloituspaikat ensisijaisesti peruskoulun päättäneille nuorille, ja tämän seurauksena ne leikkaukset tulevat kohdistumaan näihin ilman ammatillista tutkintoa oleviin nuoriin tai aikuisiin, ja nyt heidän tilanteensa tulee vaikeutumaan, niin mitenkä te olette tähän puuttunut tai oletteko te huomioinut lainkaan tätä millään tavalla?

16.31 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Bengt Holmström on todennut, että Suomessa ei ole ymmärretty, kuinka huonossa kunnossa talous on. Tämä keskustelu vahvistaa sen. Ei ole mitään muuta syytä säästää kuin se, että Suomessa eletään yli varojen.

Nämä säästöt ja leikkaukset ammatilliseen koulutukseen ovat kipeitä, ja, niin kuin olen todennut, haastavaa on tämä aikataulutus eli se, että varsinainen reformi astuu voimaan vasta 2018. Mutta juuri siitä syystä olemme käyneet laajaa vuoropuhelua ammatillisen koulutuksen kentän kanssa. 1 200 ihmistä tänään virkamieheltä saamani arvion mukaan on osallistunut tämän ammatillisen koulutuksen uudistuksen eli reformin valmisteluun, ja siitä, mihin suuntaan ollaan menossa, on hyvin paljon jo kentällä tietoa. Nimenomaan tämän reformin sisällöllä on laajasti ammatillisen koulutuksen kentän tuki, vaikeasta taloustilanteesta huolimatta.

Tästä sisällöstä mielelläni teidän kanssa keskustelisin enemmänkin — tässä keskustelussa painopiste on ollut siinä vähemmän. Pidän myöskin ikävänä ja vastenmielisenäkin sitä, että täällä maalaillaan kuvia siitä, kuinka tämä romuttaa suomalaisen yhteiskunnan tai ettei ole enää toivoa näiden leikkausten jälkeen. Minä en usko siihen. Näen, että meillä on erittäin paljon mahdollisuuksia tehdä tämän ammatillisen koulutuksen reformin sisällön kanssa töitä niin, että ammatillinen koulutus on jatkossakin vetovoimaista ja että se pystyy entistä paremmin vastaamaan tulevaisuuden osaamisvaatimuksiin.

Se, mistä kuitenkin pitää pitää huolta, on ne keskeiset elementit, joilla turvataan se, että nuoret saavat mahdollisuuksia ja ettei kukaan jäisi yksin, ja niihin nimenomaan tarvitaan sitä koulutustakuuta eli sitä, että jokainen peruskoulunsa päättänyt jatkossakin saa toisen asteen koulutuspaikan. Tarvitaan nuorisotakuun kehittämistä viime kaudelta siihen suuntaan, että yhä enemmän tehdään asioita, eri viranomaiset yhteistyössä, että nuoresta otetaan koppii, että jokainen kohdataan yksilönä ja ne ongelmat tunnistetaan ja että meillä on myöskin apua niille nuorille, jotka tarvitsevat esimerkiksi sosiaali- ja terveystalvelujen apua esimerkiksi päihdeongelmiin tai mielenterveysongelmiin tai elämäntalvinnan moniin ongelmiin, mitä valitettavasti esiintyy.

Maahanmuuttajien koulutukseen on, niin kuin tässäkin esityksessä todetaan, tehty lisäpanostuksia, eli on reagoitu tähän tilanteeseen, että meillä on paljon turvapaikanhakijoita tullut viime vuonna Suomeen ja että maahanmuuttajat tarvitsevat koulutusta voidakseen työllistyä suomalaiseen yhteiskuntaan, päästä osalliseksi meidän yhteiskuntaan, integroi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2016 vp

tua tänne. Siihen panostetaan erityisesti, ja siitä ihan kohta hiukan päästään vielä lisääkin keskustelemaan.

Sen haluan vielä nostaa, ettei synny väärää käsitystä tästä keskustelusta, kun täällä on oltu huolissaan tästä nuorten aikuisten osaamisohjelmasta, että hallitus nimenomaan on lisännyt budjettiriihessä sen rahoitusta 10 miljoonalla eurolla, eli jatkossakin meillä on nuorten aikuisten osaamisohjelma, jolla voidaan tarjota koulutusta sille vaikealle kohderyhmälle, noin parikymppisille nuorille, joilta on jäänyt koulutus kesken tai kokonaan suorittamatta. Muun muassa ammatillisen koulutuksen reformin rahoitusratkaisulla pyritään turvaamaan sitä, että koulutuksen keskeyttäminen vähenisi, koska se on ihan aito ongelma ja ne nuoret, jotka jäävät sitä koulutusta ilman, ovat erittäin heikoilla sitten tulevaisuuden työmarkkinoilla ja ennusteet heidän kohdallaan ovat heikot. Eli pyritään ennalta ehkäisemään sitä syrjäytymistä muun muassa kiinnittämällä tähän keskeyttämiseen erityistä huomiota.

Ja kyllä hallituksella sitten on myöskin sellaisia kokonaisuuksia valmistelussa, jotka nimenomaan painottavat tätä varhaista puuttumista. Eli meidän pitää kääntää sitä katsetta entistä enemmän varhaisiin vuosiin, vahvistaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, ja meidän tulee tehdä töitä sen puolesta, että lapsiperheet saavuttavat ne palvelut ajoissa, koska monet ongelmat, jotka johtavat syrjäytymiseen, saavat alkunsa jo siellä varhaislapsuudessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.